

Z

Az hazám gazemberek
Bordélya, bűnök óla;
Az én hazámon átok ül,
És nem tud tenni róla;
Az én hazámat tervesek
Bekennék szíjnyú varral,
És csökölték belpökössök,
S árfúják cédá karral.
Az én hazám a rébőyé,
Már Belzebub igazat;
Az én hazám fekete föld,
Akasztra és akasztra.

S az én hazám mégis hazám.
A vérem és a nyelvem
Mindent luszá fig szélam,
Az vágyom, ódon, eleven.
S bár vágyom és bár igazság
Magyaroktól állni gáton:
Az is, hogy nem vágyom magyar,
Csak magyarul kálomni!
Az én hazám fekete föld,
Amely vérem vigaszt ad;
Magyar luszék még akkor is,
Ha ére felakasztra.

500,- Ft

GÁBOR ANDOR

Büszke dal

VÁLOGATOTT VERSEK

GÁBOR ANDOR

Büszke dal

VÁLOGATOTT VERSEK

BUDAPEST

Sorozatszerkesztő:
SIMOR ANDRÁS

Tipográfia:
DOMJÁN ISTVÁN

© Gábor Andor, 2008

Az hazám gazemberek
Bordélya, bűnök óla;
Az én hazámon átok ül

És nem tud tenni róla;
Az én hazámat tetvesek
Bekenték szörnyű varral,
És csókolják bélpoklosok,
S átfogják céda karral.
Az én hazám a tébolyé,
Mit Belzebub igazgat:
Az én hazám fekete föld,
Akasztat és akasztat.

S az én hazám mégis hazám.
A vérem és a nyelvem
Mindig hozzá fog szítani,
Át vágyon, célon, elven.
S bár szégyen és bár iszonyat
Magyarként állni gáton:
Azt is, hogy nem vagyok magyar,
Csak magyarul kiáltom!
Az én hazám fekete föld,
Amely véres vigaszt ad:
Magyar leszek még akkor is,
Ha érte felakasztat.

Letölthető:

[\[PDF formátumban \]](#) [\[EPUB formátumban \]](#)

Kortársunk, Gábor Andor

A fiatal Gábor Andor költőként Arany János tanítványának vallja magát. Később, bécsi emigrációjában *Privát dalát* Arany-parafrázissal indítja:

*Életemnek harmincheted évében:
Nincs gabonám se lábon, se kérében.
Nincs hajóm a nyugalomnak révében.*

Ám tévedés volna, ha néhány vers alapján első költői korszakának elemzését azzal kezdenénk, hogyan él a pesti bölcsészkarra beiratkozó, a *Mirèiót* fordító fiatal Gábor Andorban Arany mélabúja, még ha ő maga nevezi is saját magát Arany módra koravénnek. Sokkal inkább Arany fanyar humorához, a lírikus Arany bökverseket író, játékos nyelvi ötleteihez kapcsolódik.

Az Arany-tanítvány sanzonokat ír. Nagy Endrét idézzük: „...a kabaré legkiadó-sabb, legfáradhatatlanabb, legsikeresebb írója Gábor Andor volt. Szirmai Alberttel

valami különös, megértő közös munkában összeolvadva, ő látta el Sajó Gézát és Kökény Ilonát mindig friss kuplékkal, és ő írta azokat a kis daljátékokat, amelyek a kabaré különleges műfajává váltak. Roppant filozopteri tudásával fölszerelve – hogy úgy mondjam – a legtudományosabb módszerekkel munkálta meg könnyűfajú költészetét. Ha egy-egy kupléjában föl kellett sorolnia, hogy mi minden van egy modern női kalapon, vagy hogy mi mindentől főzik a pesti kávések a feketét, az ismeretek beláthatatlan területéről szedte össze asszociációit, és rímeiben, asszonáncaiban, alliterációiban káprázatos filológiai tudás remekelt. Építési módszere mindig egy volt: valami egyszerű, hétköznapi fogalmat vékonyra kalapálva kinyújtani az irrealitások világába, és ott ez ellenállás nélküli légüres térben a legtorzabb alakzatokban hajlítgatni.” A Horthy korszak hivatalos ideológusai gyűlöltek a kabarét. A Nyilas-keresztes Párt sajtófőnöke, Fiala Ferenc 1941-ben a „pesti viccet” teszi felelőssé a forradalmakért, Pest csúfondáros észjárása „felszabadította és forradalmasította az emberek gondolkodását”.

Volt jó okuk a gyűlöletre. A század eleji magyar kabaré része volt a hazai progressciónak. Gábor Andor elhatárolta magát a párizsi Chat Noir és Quaf z Árts és a müncheni Elf Scharfrichterek szentimentális kabaréirodalmától. Idézzük: „...a magyar kabarét röviden és találóan így lehetne jellemezni: újságírás a színpadon. Versben és prózában, zenével és zene nélkül. A közönség mulattatása mindannak a persziflázsával, ami ferdén és rosszul történik, holott jól és okosan is történhetnék, vidám, de néha keserű csúfolódás közállapotok, helyesebben: közhelytelenségek fölött, füttyentés ott, ahol szitkozódni is lehetne, nevetés, amely a fogcsikorgatás helyét foglalja el.”

Arany János és a kupié? Igen. A *Hasadnak rendületlenül* költője a Gábor Andor-i sanzon rokona:

*Hasadnak rendületlenül
Légy híve, ó magyar!
Bölcsödtül kezdve sírodig
Ezt ápold, azt takard.
A nagy világon ekivül,
Nincs más, amit mivelj:
Áldjon vagy verjen sors keze,
Itt enned, innod kell.*

*Ez a fold, melyen annyiszor
Apáid vére folyt,
Ez a fold másra nem való,
Csak hogy eltékozold.
Itt küzdenek honért a hős
Árpádnak hadai;
Botorság volna ezt a hont
Neked fenntartani.
Szabadság! itten hordozák*

*Véres zászlóidat,
Szabad száj! itt csikorgatod
Véres fogaidat.*

A közhelytelenségeket kifigurázó Gábor Andor megújítja a 19. századi élcvers irodalom máig kellőképpen nem értékelt remekait. Garay Jánostól Lévy Józsefig parodizálja a patetikus „történelmi költészet”-et. Szavakat alkot, például a *sörétet*

puskásrétnek nevezi, szójátékokkal bűvészkedik az Agai Adolf és Sipulusz óta létező szóbolondéria újjáteremtésével, a Laczkó Géza által „etimológiai humor”-nak nevezett *trouvaille*-okkal:

*Nincs kész a- házunk toronya,
Lakbér tízezer koronya.
A lépcsőből nincs kész a lép,
Az ember csak a csőre lép.
Csak a háziúr kész nagyon,
Hogy a mennykő verné agyon,
A háziúr kész, ajaja,
Hogy törné ki a nyavaja,
A nyavaja!*

(A pesti lakó)

A Petőfi holdudvarába tartozó, igazságtalanul elfeledett, Gyulai Pál által háttérbe szorított költők, Darmay Viktor, Szabó Endre örököse ő, és a *Modern dalok* Heltai Jenőéé.

Böloni György „forradalmi hangú népdal”-nak nevezi Gábor Andor 1913-ból való versét, amely a budapesti munkásság történelmi megmozdulása után született:

*Államgépben rozsdás srófok:
Nagyon vének már a grófok,
Ejha!
Mit akarnak, kérem?
Stampedlibül nem eleget
Iszogatták vérem?*

(Népdal)

A Tanácsköztársaság alatt a kulturális ügyek népbiztosságán dolgozik, a színházi ügyek referense. A bukás után augusztus 16-án éjjel letartóztatják, másfél hónapig ül vizsgálati fogságban a Főkapitányságon. 1920 januárjában Bécsbe emigrál. Nem az életveszély elől szökik. Ha megbékél, visszailleszkedhetett volna a hazai irodalmi életbe. Külföldön német nyelvű íróként Nyugat-Európa elismert mulattatója lehetett volna. Csakhogy Gábor Andor nem békéit meg. Gábor Andor nem mulattatni akart. Hálátlanabb sorsot választott, mert nem bírta tovább saját némaságát: az Ady halála utáni időktől a József Attila fellépéséig tartó időszak legnagyobb magyar verseit írta meg. De ezek a versek a Horthy-fasizmus negyedszázada alatt ismeretlenek maradtak, vagy csak igen szűk körben válhattak ismertekké idehaza.

Gábor Andor korszakos jelentőségű versei egy időben születnek a *Bécsi levelek* zseniális publicistájának írásaival, azoktól elválaszthatatlanok. Böloni György hitelesen írja 1954-ben: „Horthy Miklóst az ő versei tették nevetségessé és gyűlöltté, s dobták a világ ítélőszéke elé, a megvetés trágyadombjára.” De az is jogos, amit Imre Katalin ír 1958-ban: „Ha most hirtelen valaki beleülne Karinthy Frigyes ismert igazmondó Bűvös székébe, nagyon sokat mondhatna el arról, miért, mi okból nem tudott itt soha, de soha igazán »szalonképessé« válni Gábor Andor – a magyar és szocialista Heine – prózája és dala?!” Diószegi András 1961-ben arra figyel fel, hogy „Gábor lírájának *Arany János-i jellegzetességei* a bécsi korszakban nemcsak hogy megmaradnak, hanem

számos tekintetben gazdagodnak. Költői metamorfózisának motívumai kezdetben elsősorban éppen abban mutathatók ki, ahogyan az öreg Arany Jánostól vissza a Bach-korszak rezisztens Aranyáig és a *Walesi bárdok* költőjének motívumvilágából, allegóriáiból, verskompozícióiból kiindulva építi fel a maga új költészetét. A *Walesi bárdok* »csend«-motívuma (»körötte csend, amerre ment és néma tartomány«), lírájának egyik alapmotívuma lesz, s hozzákapcsolódnak új jelentést, tartalmakat kordozó, az ellenforradalmi abszolútizmust, a fehérterrort átkozó s annak áldozatait sirató újabb motívumok.” Ehhez a felismeréshez azt is hozzáteszi, hogy Gábor Andor „költészete most már nemcsak Arany János, hanem – vele sajátos módon egybehangzóan – *Ady Endre költészetére is visszhangzik.*”

De ne elégedjünk meg a tartalmi újdonságok hangsúlyozásával.

A Goethe *Über allen Gipfeln*-jének fordításába menekülő költőkhöz írt nagyszerű ellenverset korbácsütésként sújtó három szótagos rímekkel indítja (*elfedez – lengedez, Fülek, ti – születni*), alliterációk sorával folytatja (*Sirály sikít, süvölt; bög bűgő; szélvész szít szerte; szikrák szállnak szét; kapuja kordul*), belső rímekkel játszik benne (*Az csendül, s nem csend ül az ormokon!*), majd ismét olyan rímekkel zárja (*révületekbe, megszüntetek – fületekbe, öntetett; pihentek, karmokon – tinektek, ormokon*), amelyekben a sanzoníró Gábor Andor játékossága az Arany János-i rímtechnika bravúrjaival egyesül. A formai bravúr mindvégig jellemzője a bécsi verseknek. Az *én hazám* refrénjét nemcsak tartalma, hanem a hatszor ismétlődő és mindig új, az akasztat-x& felelő rímszó mesteri játéka egyszerre emeli a legnagyobb magyar versek közé. Talán elég két példa:

*Az hazám gazemberek
Bordélya, bűnök óla;
Az én hazámon átok ül
És nem tud tenni róla;
Az én hazámat tetvesek
Bekenték szörnyű varral,
És csókolják bélpoklosok,
S átfogják céda karral.
Az én hazám a tébolyé,
Mit Belzebub igazgat:
Az én hazám fekete föld,
Akasztat és akasztat.*

*S az én hazám mégis hazám.
A vérem és a nyelvem
Mindig hozzáfog szítani,
Át vágyon, célon, elven.
S bár szégyen és bár iszonyat
Magyarként állni gáton:
Azt is, hogy nem vagyok magyar,
Csak magyarul kiáltom!
Az én hazám fekete föld,
Amely véres vigaszt ad:
Magyar leszek még akkor is,
Ha érte felakasztat.*

Szatírái más nyelvre lefordíthatatlan költői játékokra épülnek. Az *Esik a hó*, amelyet

„gyerekvers”-nek nevez, a fehér Karácsonyt idéző játszi hangulat bűvös rajzától jut el a vádiratig:

*Hulla, hulla, hulla-halmaz,
vörös vérek csordulása,
Éhes szemek dülledése,
üres gyomrok kordulása,
Rikoltása hangos kincsnek,
hallgatása néma nincsnek,
Koldus-jajnál messzibbhalló
kaffanása úri pincsnek.
Lelki furkó, testi ostor;
báró Krisztus, gróf Apostol,
Leszakad a mennyek boltja,
hűvös íve hév napostól.
Nem is robban, csak leroppan,
olyan rozzant s rothadó...
Hull a hó, hull a hó,
hull a...hull a...hull a hó!
Hulla, hulla, hulla, hulla,
hulla, hulla, hulla...hó!*

És ezt a vádiratot egy zseniálisan megfogalmazott, kettős értelmű sor készíti elő:

*Fehér legyen a karácsony,
fehér isten úgy akarja.*

A fehérterror borzalmait leleplező szatírái (*Tiszt urak, Vissza, Muri végén*) Szabó Endre remekeinek modorát folytatják, a 19. századi élcvers mesterének hangja így éled újjá a 20. század elején Gábor Andor lírájában.

Tegyünk egymás mellé két verset:

Szabó Endre:

A múzeumban

*A vaskapu rozsdás sarokja
Egyet csikordul mán megint,
Alvó bagoly, denevér ébred,
És szállni kész szárnyat legyint,
De megnyugosznak rögtön aztán,
Látván, hogy lent kik mozganak,
Fáradt szemük lehunyják újra —
Gyerünk aludni, méltóságos urak.*

*Jön hermelin, bogláros mente,
Bíbor-palást és vaskalap,
Kimért mosoly, de mindez — oh jaj —
Pipaszár-lábakon halad...
A hang selypít, a szem fagyos, és*

*Sehol egy pezsgő indulat,
Meg sem rándul a sárga arcbőr —
Gyerünk aludni, méltóságos urak.*

*Kik, mik e sírból került vázak,
E komikus kísértetek?
Nem nyughatnak sír-vackaikban ?
Nem kaptak csöndes fekhelyet?
Alszik az őr, a sírok őre:
A Század? vagy dőzsöl, mulat?
Mért nem dörgi fülükbe nékik?
Gyerünk aludni, méltóságos urak!*

*– De ím: egy-egy váz csontja billen,
És terjed szerte kripta-doh,
És szól: Méltóságos főrendek,
Tovább biz én nem haladok!
A haladás paraszt-találmány,
Tartson meg minket e tudat,
Szavazzuk ezt meg, rája aztán
Gyerünk aludni méltóságos urak.*

*A padláson a hallgatóság,
A denevér és a bagoly,
Nagy örömiükben szinte híznak,
Míg lent ilyen szép vita foly.
Ők értik ezt jól, a bagolyszem
A sötétben jobban kutat,
S a denevér vígan csaponghat — —
Gyerünk aludni, méltóságos urak!*

*– Üljetek hát csak a sötétben,
Ti feljáró kísértetek,
Kísértsetek békén tovább is,
Mi nem törődünk véletek.
Majd megkerül a dőzsölő őr,
Kriptáitokra rámutat,
S magához térve, majd parancsol:
Mars, mars aludni, méltóságos urak!*

Gábor Andor:

Muri végén

*A kocsmátokban pállott levegő,
Bortól s vastag verejtéktől bűdös,
Részegje mind vad félsztől cebegő,
S jövendők viszketésétől rühös.
Nagy kurjantás és gyatra handabanda,
Hangszálszakadtáig erőlködő:*

*Urak, urak, ti fényes, ronda banda,
Hajnal felé jár mégis az idő!*

*A szürke felhőrongyu égperem
Nem attól vörös, lent áfák között,
Hogy mancsotok, amely könnyörtelen
Munkásvért ont, belétörülközött.
A rozsdás vérszínt napfény küldi égre
(Nehéz a napnak ennyi piszkon át),
A hajnal rátalált a faluvégre,
S csúf éjetek vakított vakja lát.*

*Kocog a hajnal szennyes ablakon,
Urak, a kontó nagy, fizetni kell!
Hatalmas ujjú kéz ragad nyakon,
Évezred számláját intézzük el.
Hej délcegek, hej rosszpofájú hősök,
Leggyávább férgek, magyar elnyomók,
Mi, láncravertek, mi vagyunk erősök,
S megfogjuk torkotokon a csomót.*

*Hajnal lesz, hé, elég volt már a tánc!
Töröld ki, úr, mámorcsipás szemed,
Méltóságos, meghalni hogy' kívánsz!
Kegyelmesem, válassz halálnemet!
Herék, nyúzó, piszok rabszolgatartók,
Hajnalvörösség önti szét híriül:
A hetyke bajszot és a bárgyú barkót
Leirtjuk a történet képirül!*

Ne feledjük, hogy az idős Szabó Endre 1918-ban összegyűjtötte és kiadta *Villámlások* címen forradalmi verseit, ezt a kötetet Gábor Andor is olvashatta.

Persze itt nem hatásról van szó, hanem a satirikus költészet hazai hagyományainak tudatos folytatásáról, kiteljesítéséről. A magyar Heine dala ez. Satírát még mélyebbé teszi az a megrendültség, amelyet a hazai munkásosztály némaságba dermedtsége miatt érez. A Proletárka vérforraló szenvedélye így vádol:

*A téglá én, apám a malter,
Amelybe vér is volt keverve:
Szilárd ház lesz, mi rajtam épül,
Mert én jól meg vagyok nevelve!
A nemzetfenntartó elemnek
Velem van még sok drága terve:
S én mindre alkalmas vagyok már,
Mert én jól meg vagyok nevelve!*

Ezek a satírák lázadást követelnek:

*Istenke! jólfütött egedből
Hajolj le és hallgasd e zsoltárt*

Apámból rakták és anyámból
Hozzád az én misémnek oltárt.
Angyalkák, járjatok ti körbe,
Velem türelmét hogyha veszi,
Ha hangom vén kenyéradótok
Siket fülét majd megrepeszti!

A lázadás verseit írja Gábor Andor. Kulcs versként *A proletárhoz* címűből idézünk:

*Mint izgatószer élek,
Mely nem hagylak nyugodni,
Bőrödbe fecskendem magam,
Hogy élni korbácsoljalak.*

*Hogy mindig táguljon pupillád,
Hogy mindig lásd, szörnyű alakban,
A szörnyűt, ami körülvesz.*

*S az ereid mindig lüktessenek
A megpattanásig.
Hogy mindig égesse őket a vér,
S hogy hangszálaid
Mindig megfeszüljenek,
Hogy mindig ordíts és tiltakozz,
S hogy mindig
Ne tűrd, ne tűrd, ne tűrd!*

Mintha kortársunk volna ez a Gábor Andor, mintha az 1989-ben bekövetkező kapitalista restaurációba belenyugvó munkásosztálynak mondaná:

*Nem, én nem hagylak zsibbadni,
Hiába szeretnél!
Nem, én nem engedem,
Hogy ezt mondd,
»Van itt egy kis jó is,
Hadd hörpölöm azt,
Úgyis elég rondát nyeltek már velem!«*

A fehérterror elleni tiltakozás, a Horthy-fasizmus elleni vádirat minden vereség és minden bukás elleni tiltakozássá növekszik. Szavait a Dolgozóhoz, a Ronda Szenthez küldi, irányítja:

*Mozdulni, indulni, nem sírni, nem tűrni!
Szabályt, törvényt, rendet magad alá gyűrni!
Történet tempóját ököllel sürgetni!
Vérrel a világot tisztára fürdetni!*

(Megverték egy asszonyt)

Hangját a betegség sem tudja elhalkítani:

*Küszködvén, sistergő parázsként,
Tűz ojtó, fojtó csúf idővel,
Itt állok, nem tehetek másként,
Szent szóval és hitvány tudóval.*

(Halkabban)

Nem érdemtelenül részesül abban az elismerésben, hogy Horthy kérésére 1925-ben kiutasítják Bécsből. Párizsba, majd Berlinbe megy, ott dolgozik Hitler hatalomra jutásáig. 1933-ban veszi kezdetét moszkvai emigrációjának tizenkét esztendeje.

1925 után ritkán ír verset. A hitleri fasizmus világháborús készülődése ébreszti fel benne a költőt. Ír néhány remek satírárt, a Szálasi-kormányt legjobb sanzonjainak hangján meneszti:

*Van nekünk most sok problémánk,
E körülzárt Budapesten
Mért nincs elég ennivalói
S téliruha se a testen ?
De rág rajtunk egy nagy kérdés,
Mint a féreg rág a tormán:
Mondja kérem, nem tudja, hogy
Hova lett a magyar kormány?*

*Egy biztos, hogy nincsenek ott,
Ahol nekik lenni kéne,
Nincsenek az akasztófán,
Hová őket tenni kéne.
Szálasit is, Szőlősit is,
Valamennyit, mind egyformán:
Mondja kérem, mikor lóg már
Jó magas és előkelő
Gazságának megfelelő
Bitókon a magyar kormány?*

(A nagy kérdés)

Ne hallgassuk el azonban azt se, hogy a húszas évek nagy költészete nem éled újjá a költőként ismét megszólaló Gábor Andorban. Talán nem is a költő, inkább a verselő éled újjá. Az elképesztő mennyiségű új versből (ezek közül nem egy az MTA kéziratgyűjteményében található gépirat, részben nyomtatott és autográf formában) hiányzik a hajdani Gábor Andor szellemes játékossága, vagy csak egy-egy részletben villan fel, mint például a *Hungaristák indulójának* következő szakaszában:

*Míg a magyar rögből,
Mienk egy csücsök,
Hangosak vagyunk, mint*

Nyáron a prücsök.

A magyar nyelv szóbüvész mestere verseinek egy részét németül írja. Magyar nyelvű versei eleinte a moszkvai rádió magyarokhoz szóló adásában, később a Kossuth rádióban hangzanak el, némelyiket ő maga olvassa fel. 1940-ben a moszkvai „Nemzetközi Könyv” kiadónál megjelennek *Összegyűjtött költeményei*, ezek közé csak jelzésként vesz fel néhányat 1938 után írt verseiből. Az utolsó ciklus címe: *A többi év 1924 után, Bécs, Berlin, Párizs.*

A felszabadulás után tér haza. Megteremti és haláláig szerkeszti a Ludas Matyit. Verseit, bécsi publicisztikáját rendezi kötetekbe. Ám értetlenség veszi körül, írói életművéért nem kapja meg az igazi elismerést. Halála után tüntetik ki posztumusz Kossuth-díjjal.

Ide illik keserű négysorosa:

*Manó tudja, mi lettem volna,
Ha nem magyarnak születek.
A hírnevem úgy zakatolna,
Hogy hasogatná fületek.*

De ne csak keserűségére figyeljünk, hanem a három szótagos, pompás rímre is. Az önérzet büszke dalára.

Simor András

Középosztály

A városon átjár a szél,
Sírás, sóhajtás nyögve kél,
Kapuk sarkából csikorog,
A föld hasából kikorog:
Nincs pénz! Nincs pénz!

„A lányom szűz, a csókja tűz,
Köröttünk a nyomor gyűrűz,
Nehogy az ucca egye meg,
Kegyelmes uram, vegye meg!”
Nincs pénz! Nincs pénz!

Kifizetném, de nem birom.
Most nem. Inkább aláírom.
És mindkét nevet magam is.
Hamis váltó lesz? Jó, hamis.
Nincs pénz! Nincs pénz!

Kávéház-gőz, nikotinos,
Kopott kis férj; a nő csinos.

Kis férj, siralmas, megható,
Az asszony olcsón kapható.
Nincs pénz! Nincs pénz!

Az ott a hídkorláton áll,
Lenéz, aztán szaltót csinál,
Gond-zürzavarral volt teli,
A víz nyugodtan elnyeli.
Nincs pénz! Nincs pénz!

Jaj, leng halottas lepedő!
Jaj, elfogyott a levegő!
Jaj, ez a föld, ez magtalan!
Nem lázadsz még, boldogtalan?
Nincs pénz! Nincs pénz!

Aki a háborút dicséri..

Halálhörgése véres rohamnak,
A sátán kacaja kíséri,
Jaj! Száradjon le a szája annak,
Aki a háborút dicséri.

33

Megállhatok, hogy visszanézzek:
Eléltem életem felét,
Aléltan pillantok feléd
Múlott múltam, kusza igézet.

Nagy tarkaság, sok kutyavásár,
Hangos zshivajgás szűk helyen.
És többször vászon, mint selyem,
S nem voltam sem koldus, sem császár.

Amit akartam, megpróbáltam;
Elhagytam, ha nem sikerült;
Mi kezem alól kikerült,
Hogy rossz-e, jó-e, meg se vártam.

Nem szerettem, nem is gyűlöltem,
Csak néha hittem, hogy teszem.
Cserben ritkán hagyott eszem,
Nem adtam életet s nem öltem.

Nem rögzöttem meg s nem futottam,
Nem fogtam hát ki az időn;
Egészséges maradt tudóm,
Viszont, lám, messzi nem jutottam.

Más méri életünket, nem mi,
De ahogy én elszámolom:
Keveset őrlött a malom,
Itt plusz, ott mínusz...Summa semmi.

Tátrai est

Fehér, fehér, fehér táj, néma óra.
A vérem,
A vérem
Kivágyik a hóra.

Hogy piros csillagokkal teleszórja,
A vérem,
A vérem
Kivágyik a hóra.

Te fütöd ily füledtre és forróra!
A vérem,
A vérem
Kivágyik a hóra.

Ha itt-lehetnél, csak egy csendes szóra!
A vérem,
A vérem
Ki vágyik a hóra.

Egy gyáva sóhajt küldök búcsuzóra...
A vérem,
A vérem
Kivágyik a hóra.

Szúnjön meg minden, úgy forduljon jóra
A vérem,
A vérem
Kivágyik a hóra.

Népdal

Rendörgolyó a hasamban,

Csendőrszurony a nyakamban...

Ejha!

Mégis vígan élek!

Nyugodalmas emberekkel

Dehogyis cserélek!

A nyakkendőm megszorítom,

A villamost felborítom...

Ejha!

Betöröm a gázát!

Hogyha muszáj, nem is egyet,

Hanem háromszázat!

Államgépben rozsdás srófok:

Nagyon vének már a grófok,

Ejha!

Mit akarnak, kérem?

Stampedlibül nem eleget

Iszogatták vérem?

Pörg a csákó, peng a dolmány,

Lelövet a magas kormány,

Ejha!

Vérré vál a víz ma!

Rúgjon egyet minden ember,

Akin szűk a csizma!

Nem szeretnek, nem ismernek,

Kormányozni mégis mernek,

Ejha!

Fülükbe kiáltok:

Lélegzeni nekem is kell,

Utamba mit álltok?

Róluk csepeg az én zsírom,

Nem látják, hogy már nem bírom

Ejha!

Be meguntam őket!

Falatomat lényé löket,

Engem-nyergelőket!

Petróleum százhusz icce...

Ettül van a népnek spicce,

Ejha!

Hadd égjen a város!

Úgyis olyan undorító,

Poloskás és sáros!

Börtönökbe bedugdosnak,

Megtaposnak, megrugdosnak,

Ejha!

Torkomat elmetszik.
Régi népjog: úgy döglöm meg,
Ahogy nekik tetszik!

A bírság

Hideg holttest feküdt a fűben.
Ott, ahol rálépni tilos.
Mellényzsebében öt forint volt
(A vértől egy kissé piros).
„Egy holt ember fekszik a fűben” –
Susogták a járókelők.
„Nono – felelte rá a rendőr –
Ezt konstatálni kell előbb”.

Jöttek a mentők s szólt a doktor:
„Kivágtattunk sietve mi,
De itt haláleset forog fenn,
Alig tudunk segíteni.”
S az elüljáróság az egyik
Elüljáróját küldte ki,
S az ennyit mondott: „Semmi baj sincs
Csak egy halottkém kell neki.”

A halottkém a kávéházból
Fiakkeren kihajtatott.
Körülnézett és konstatálta:
„Ez egy szabályszerű halott.
Golyó a szívben...ami történt
Az öngyilkosság, semmi más.
A halál okát közelebbről
Megmondja majd a boncolás.”

Csak ekkor érkezett az özvegy,
Az öngyilkos bús özvegye,
Hogy ráboruljon a halottra
S az öt forintot átvegye.
De rászólt a rendőrtanácsos:
„Az öt forint, az itt marad.
Az ön férje a fűre lépett,
S a fűre lépni nem szabad.”

A zarándok

Lyon felé zarándokol

A francia király neje.
Mezítláb és gyalog megyen
S födetlen bodros kis feje.
Szegénynek nincsen gyermeke,
Azért e nagy zarándok-út,
Istentől így remél csodát.
Csodát! Csodát!
És egy egész piciny fiút.

Ó szomorú királyi faj,
Fáradt, elvéhdedt férfiak.
Sokszor sírt a királyi nő
E végzetes nagy baj miatt.
Mindent megtett, amit lehet,
Mindent megtett, amit szabad,
De ó, felséges tövön,

Tövön, tövön,
Egy kis bimbó mégsem fakadt.
Lyon felé zarándokol
A francia király neje,
S az országúton szembejő
Egy jó paraszti nő vele.
Szól a királyné: – Jónapot.
– Szép jónapot, felel a nő.
A királyné kérdezet és...
No és, no és...
Elmondja, hogy hová megy ő.

– Fiúcska kéne? – Mondja rá
Az egyszerű paraszti nő.
– Hát azelőtt Lyon bizony
Jó volt erre, sőt kitűnő.
De most, felség, hiába jársz,
S már más se jó Lyon felé,
Mert meghalt az a jó papunk,
Papunk, papunk,
Ki ezt a csodát műveié.

A kávé

Véres lett a Sajó vize,
Gyanús ma a kávé ize.
Hogy mi van benn, az még titok,
Petróleumot gyanítok.

Mert minálunk a feketét,
Főzik nagyon sokféleképp,

Nyehork főzi szappanléből,
Abácija ciberébül.

Mentőn főzi kockaszénből,
Miramáre antracénből,
S olyan biztos, mint egy ternó,
Zöldgálicból a Palermo.

Szimplon főzi puskásrétből,
Kovács főzi sárkeféből,
Berger főzi ostornyélből,
Upor főzi minden nélkül.

Főzik egyből, főzik másbul,
Végül, összefoglalásul,
Hadd jelentem csöndesen ki:
Kávéből nem főzi senki.

A pesti lakó

Egyszer november elsején
Egy szép új házba költözém.
Lett februárnak elseje,
S nincs kész a háznak belseje,
Se külseje, se felseje.
Fél éve, hogy költözködém,
És nincs a házon még földém,
És nincs földém!

Beköltözöm, mint a madár,
És az ajtón nem vala zár.
Nem vala zár, kilincs se volt,
S felül bekandikált a hold.
A hold benéz, oly kedves ő,
S halkan becsurran az eső,
Bejő a dér, beszáll a fagy,
És így susog: Mily marha vagy,
Mily marha vagy!

A parkett még sehogy se kész,
A falakról lemász a mész,
A falakról a mész lemász,
És nem akar égni a gász.
A vízvezeték nem vezet,
De lakni mégis élvezet,
De lakni mégis édes, ó,
A konyhában még nincs resó,
Még nincs resó!

Nincs kész a házunk toronya,
Lakbér tízezer koronya.
A lépcsőből nincs kész a lép,
Az ember csak a csőre lép.
Csak a háziúr kész nagyon,
Hogy a mennykő verné agyon,
A háziúr kész, ajaja,
Hogy törné ki a nyavaja,
A nyavaja!

Kámeába

A lét írását ne betűzd,
Mert úgy van írva, hogy ne értsed
S a vágyaid magasra tűzd,
Hogy soha őket el ne érhesd.

Ballagó

Kevésszer hullott a
Jó rám,
De volt sok keserves
Óram.

Keserves napjaim
Voltak,
Így lettem halottnál
Holtabb.

Így lettem vénnél is
Vénebb,
Ajkamon sírás az
Ének.

Bánat és bánat és
Bánat
Megkeserítette
Számat.

Felém a rossz csak úgy
Áradt,
Így lettem fájó és
Fáradt.

Kertemnek ösvénye
Dudvás,
A szívem száraz és
Pudvás.

Fásultan fekszem az
Ágyon,
Mozogni cseppet se
Vágyom.

Szárnyaim le vannak
Törve.
Nyakamon kényszerek
Örve.

Nem szállók alább, de
Fel sem.
Ballagok, mint eme
Versem.

Hallod-e, szomorú
Élet?
Este, ha lefekszem:
Félek.

Félek, hogy szívemre
Ömlesz,
S fölkelni kedvem már
Nem lesz.

Lélegzek még egyet,
Mélyet,
S nem tűröm tovább, hogy
Éljek.

Átcsaphat rajtam a
Hullám
És mindent megold a
Hullám.

Emlékezés egy francia szonettre

A zűrzavarban, mely körülzajongott,
A fix pont eddig én voltam magamnak,
Nézvén a dolgokat, hogyan rohannak:
Rend lett, ha megkongattam jól a gongot.

De most a fix pont elmozdult helyéről,

Mert balga ésszel önmagát kereste,
Azóta, hirtelen, rámhült az este,
S a fény is és a rend is egyre gyérül.

Tolong köröttem szörnyű, szörnyű vad nép,
Nem emberek, bár emberforma lények,
Hullámzanak káprázó események,
És mindhiába várok Ariadnét.

A tegnap rosszát ítélem ma jónak,
Himbálok úgy, ahogy hintáz a vágyam,
És ömlök erre, ömlök arra lágyan,
Mint vízcsepp, asztalán ingó hajónak.

(Mi bennem nincsen, azt nem adja senki,
Hiába minden bús erőlködésem,
„Hasadt edény vagyok s hajsználnyi résen
Az életem szivárog csendesen ki.”)

Dante a gólyához

Élőnek lenni: szégyen,
Meghalni így: gyalázat.
Jaj, ember, nincs, ki védjen,
Ki elcsitítsa lázad.

Megfojtották az istent
A benzinbűzű égben;
Büdös pokol van itt lent,
A földön és a légben.

A lélek és a test is
Belépszokott a szennybe,
O, milyen szép a pestis!
A flektifusz mily enyhe!

Az örültség be józan!
A rothadás mily illat!
Magam hová gubózzam?
Hogy bőgni meg ne nyíljak?

Hogy állattá ne váljak
Mezők véres fűvében,
Hogy állattá ne váljak
Az emberek nevében.

Börtöndalok

– *Népdal magamnak* –

Ég a gyertya, ég...
Nézegetem rég...
Idecsukva
Börtönlyukba
Meddig leszek még?

Reggel, nappal, éj...
Várj és tűrj és élj...
Csak rab tudja:
Idő kútja
Milyen mélyen mély!

Éj-nap, éj-nap, éj...
Élj, rab, élj, rab, élj!
Sóhajtásod
A pajtásod,
Nem hagy itt, ne félj!

Szomszéd cella sír,
Mert levelet ír...
Vágya vérzi
És úgy érzi:
Jobb ennél a sír.

Mégis, mégis, ó,
Nincsen arra szó:
Napvilágon
Szabadságon
Élni milyen jó!

Röpköd raj remény
Tünde tünemény...
Elég volt már!
Őr is szólt már:
Kialszik a fény...

Híg homályon át
Kigyúl a Te szád...
Ó, be rabságrosszabító,
Mégis élethosszabbító
Emlékezni Rád!

– *Lefekvés* –

Be jó is nővel lepihenni este!
Be jó is nővel lepihenni este!

Imádkozol, ha mondod ezt,
Hogy jó is nővel lepihenni este!

A bőre sima és a szája édes,
A szája édes és meleg a teste,
A teste forró, szája hús...
Be jó is nővel lepihenni este!

Világra jönnöd hogyha már muszáj volt,
Bár ezt csekélységed nem is kereste,
Nincs benne semmi jó, csak ez:
Hogy jó a nővel lepihenni este!

Nem mindegyikkel, csak azzal az eggyel,
Kinek számodra született a teste...
Ki étked, vétked, végzeted,
Be jó is azzal lepihenni este!

Hidd el csak így s e versemtől ne kérdezd
A csókról képeket szikrázva fest-e?
Oly egyszerű s oly komplikált,
Hogy jó a nővel lepihenni este!

A férfi él, a férfi előregszik,
És mindenféle tűz mellett melegszik,
Hogy lassan-lassan már kihűl a teste.
S a végén tudja meg csupán,
Hogy kivel is jó lepihenni este!

Kályha mellett

Ha kályhában vidám a tűz,
S a villany csatját elcsavartad;
Ha láng, kapkodva, lángot űz;
Mert üszkét vassal föl kavartad;
Ha izzó, rózsaszín parázs
Baráti szemmel huny-hunyorgat,
És szétdereng vörös varázs,
S emlékezés aranyja olvad:
Néhány hasáb fa áradó
Boldogságot tud rádígézni,
(Kint sír a szél, vagy száll a hó)
Be jó,
Be jó is este tűzbe nézni!

A lángban táncot jár a múlt,
A lángok múltat énekelnek;
Felújulnak homályba hullt

Szavak, szépségek és szerelmek:
Anyád emlője, kedvesed
Tüzellő szája újra éled;
Minden meleg, mi elveszett,
Eléd lebeg most, mint a lélek:
Száz elhült, forró semmiség,
Egymásba fonva és gyűrűzve.
(Kint gyásszal gyászol gyászos ég).
 Be szép,
Be szép is este nézni tűzbe!

A könny oly könnyen fölfakad,
És könnyen perdül, mint a gyöngyök:
A szíved már csak ad, csak ad,
Széthulltak benn a zord göröngyök;
Eszedbe jutnak mind, akik
Nem ülhetnek most kályha mellett;
Ruhájukon rést szél szakít,
Az ajkukon fagyos lehelet;
Ma az tüzelhet csak, ki dús,
A pénzét bárhogy is kereste...
(Kinn ezreken diderg a hús)
 Be bús,
Be bús is tűzbe nézni este!

Ki fázik: él még s élni jó...
De hányán mentek messze tőled,
Hová nem ér többé a szó,
S akiből hantos csontmező lett?
Azok már nem melegszenek,
Ha minden erdő lánggra gyúl is,
Ha égnek is minden szenek,
S egész világ zsarátja hull is!...
Nem tudja már se szív, se száj
A holtat élővé idézni...
(Kint néma éj és néma táj)
 Be fáj,
Be fáj is este tűzbe nézni!

Dal a vérről

Piros nedű. Vörös. Veres.
Hasonló színt ne is keress,
 Mert nincs hozzá hasonló.
Piros szín sok van, végtelen,
De ily pirosat nem terem
 Se Pér, se Mád, se Somló.

A színe: vér; a neve vér.
Értéke nincs s mindent megér;
Csodák hajtják előre.
Nem tudni, hogy' lesz, hogy' fogan
Csodák hevítik boldogan
Harminchat foknyi hőre.

A szívből és a szívbe fut,
Mily kurta és mily hosszú út!
Hisz úgy híják, hogy élet!
Az égi nap ettől ragyog,
Ettől *vagy* és ettől *vagyok*,
Mert ettől él e lélek.

A vér, a vér! Be drága kincs!
Nincs nemzete, vallása sincs,
És mégis ő a szentség.
Ellenség vére: – babona!
A vér a vérnek rokona,
A vérben nincs különbség.

Karcsú ereken titkon él,
Nem hallható zenét zenél,
S magát sosem mutatja.
Titokban él a bőr alatt,
De tőle jó a gondolat,
S ő minden tettek atyja.

Ha megnyitod lakás-erét:
Mint néma csepp gördül eléd,
De némasága átok.
Jaj, emberek, vigyázzatok!
A vértől van vad lázatok,
A vér hoz vést reátok!

Lakás-erét ha megnyitod,
Mert mégis látni áhitod:
Szennyes-szinűre alszik,
És seb-száján, az égre fel
Oly iszonyú dalt énekel,
Hogy az sírodba hallszik.

Kinek kezéről árad ő,
Kinek kezére szárad ő,
Utolsóbb, mint az állat;
Nincs háború s vért ontanak,
Embert, jövőt megrontanak,
Ó szégyen, ó utálat!

Dal felnőtt gyerekeknek

Tavasza van, édes emberek!
A szívem fűben hempereg.
Úgy hempereg, mint kis csikó,
Mert élni szép, mert élni jó.

A lég olyan pezsgő ital!
Úgy zeng a friss pacsirta-dal!
Az ág virággal oly havas!
Az ég, az ég olyan magas!

Fejem világos és szabad,
A szívemhez szenny nem tapad,
Én mindenkit csak szeretek:
Nem! gonosz én nem lehetek!

Ember, ki élsz, dús és öreg:
Légy könnyű, koldus és meleg!
Ne légy közömbös és ravasz,
Ne mondd, hogy néked nincs tavasz!

Ne mondd, hogy ez nem érdekel:
Nézd, ember, élni, élni kell!
Hagyd hasznod és hagyd üzleted,
Örökké ügysem üzheted!

Nézd: semmim, semmim sincs nekem,
Se értékem, se érdekem,
Se rokonom, se gyermekem,
E ragyogó földkereken!

Nincs céloom, nincs ambícióm,
Nincs égi és nincs földi jóm,
Csak lány szívem, csak lány szavam,
És mégis jól érzem magam.

Harminchat év a vállamon,
És mindig csók a szájamon;
Nincs hol fejem lehajtanom,
Mégis derű az ajkamon.

Harminchat év a vállamon,
Se otthonom, se államom:
Én megmaradtam ifjúnak,
S úgy égek, mint az ifjú nap!

Kívánd meg tőlem! Jöjj velem!
Én az életet kedvelem:
Ha lomb alatt, ha lomb hevéen
Rossz útra nem vihetlek én!

Ne mondd, hogy együgyű dalom!
Az életet magasztalom,
És együgyű az élet is,
Ha komplikálnak véled is.

Így éreztem, így, igazán,
Kilencszázhusz szent tavaszán,
Mikor Berlinben folyt a vér:
A tavaszér'! A tavaszér'!

Pauza

Én mindig mentem, meg nem álltam
Rossz ágyakon, sietve, háltam,
És mindentől örökre váltam:
Pihenni jó,
Pihenni jó!

Nem volt időm merengni múlton,
Látotton, hallotton, tanulton.
Az út porán s a porba hullton:
Pihenni jó,
Pihenni jó!

Ki sose tudtam lenni léha,
Ne sújtsatok fejem felé, ha
Próbálnék elfáradni néha:
Pihenni jó,
Pihenni jó!

Olyan pompás a fű...heverjek!
Gyümölcs a fán...egyét leverjek!
Nap fényin sütkérezni merjek!
Pihenni jó,
Pihenni jó!

Fehér virág, piros cseresznye,
Be kár, ha végig kárba veszne!
Én nem vagyok sem gép, sem eszme,
Csak ember, ó...
Pihenni jó.

Szonett

Ha széjjelnézek, már senkit se látok;
Magam vagyok, nagyon magam vagyok.
Ellenség nincs és nincsenek barátok:
Elhagytam mindet és mind elhagyott.

Sötét a föld: szétszórtan hunyt zsarátok;
Sötét az ég: elburkolt csillagok.
Nem ér utói sem biztatás, sem átok,
Csend lett, mert sóhajtásom elfogyott.

Nem fűtenek fájdalmas szenvedélyek,
Közömbös lettem, nem holt, nem beteg;
De sokszor nincs, nincs, nincs okom, hogy éljek.

Jaj, zűrzavar! Jaj, ember-rengeteg!
Jaj, félelem!...S magamnak, hogy ne féljek:
Kis csengetyűmmel néha csengetek.

Privát dal

Életemnek harmincheted évében:
Nincs gabonám se lábon, se kévében.
Nincs hajóm a nyugalomnak révében.

Mind amim volt, odaadtam prédának,
Ennek-annak, mindenféle cédának,
S tagja lettem a nincstelen glédának.

Harcoltam is. Becsülettel harcoltam;
Itt-ott néha sebeket is karcoltam,
Csata után senkit meg nem sarcoltam.

Nem is tudom, hogy' szállt meg a Szentlélek:
Egyik nap fent, másik nap meg lent élek,
Másik sorsot mégis, mégis nem kérek.

Nyáron napot, befűteni fát télen:
Mi még hátra, valahogy csak átélem.
Végső napnak mindennap a mát vélem.

Perce ha jön örökkéti szendernek,
Azt mondhatom: Derék voltam embernek,
Tiszta cseppje nagyon szennyes tengernek.

Isten-atyám, hogy nevedet vallhassam:
Feltámadást add, hogy én ne hallhassam,
Engedd meg, hogy békességgel alhassam.

Hinta

Fel és le, mint a
Ringó faágon
Himbáló hinta,
Leng életem.

Egyik nap sáros,
Sötét és csúnya,
Másik sugáros
És kellemes.

Rosszkor születtem,
Tisztelt közönség,
Az ég felettem
Bizonytalan.

S már szinte várom,
Hogy éppoly rosszkor
Érjen halálom
Órája is.

Nagygőgü lord úr
Lehettem volna,
Ki félrefordul,
Nyomort ha lát.

Parfömös márki
Lehettem volna,
Ki nőkre jár ki
Vadászni csak.

Lehettem volna
Kemény keresztény,
S Krisztus nem volna
Rokon velem.

Lehettem volna
Sok mindenféle...
S szerettem volna
Lenni talán.

Apám hibája?
Anyám hibája?
Enyém a pálya,
Amely enyém.

Rosszkor születtem,
S rosszul születtem,

Lettem, mi lettem,
S mi most vagyok:

Fájó zsidója
Világ sebének,
Lágy lázadója
Kínjainak.

Magával vívó,
Világgal küzdő,
Életre hívó
Halál-barát.

Erősnek gyáva,
Gyengének: bátor,
Vidámnak árva.
Búsnak: derült.

Szelídség, jóság:
Mely másnak látszik,
Olyan valóság,
Amely hamis.

De mit csináljak?
Nincs már segítség!
Hogy mássá váljak:
Nem kérhetem.

Fel és le, mint a
Ringó faágon
Himbáló hinta,
Leng életem.

A kapuban

Mostanság gyakran álmodom velük,
Barátaimmal, kik már rég halottak.
Csak négyen vannak. Négy halott, de mások,
Mint minden többi ember, aki meghalt
S mellőlem elmaradt az életútról.
Elő gyerekkoromnak része ők,
Ok nem halottak, ők énbennem élnek,
Ok nem halnak meg, míg én nem halok meg;
És mégsem élnek, hisz már rég halottak!

Hogy mondjam úgy, hogy ezt más is megértse

Az egyik: Butz Ferenc, egy pék fia;

A Baross-ucca mellett volt a boltjuk;
Az arca már bizonytalan nekem,
És semmit sem tudok ma már felőle,
Csak a nevét, de az pótolja őt.

Év közben halt meg Butz, a harmadikban.
A temetése mint tömjénszag él
Az orrom mélyén. Szűk kis udvaron,
A tömjénszagba, mely kék színnel úszott,
Belévegyült a friss kenyér szaga,
Mit aznap is sütött a Butz papája.

Aztán öt év tellett el még utána,
S egyik se halt meg a fiúk közül.
Letettük az érettségit, húszán,
S mingyárt az első esztendőbe három
Halott jelentkezett a naturával
A túlvilági technikán. Mivelhogy
Mindhárom csak reálban maturált.

Az egyik Krumm Ödön volt. Nagyfejű
És nagyhajú és szálastermetű.
A mozgásában volt valami furcsa,
Úgy lendült mindig, hogy mozdulata
Mindig túllendült célján egy kevéssel.
Ha nem tudott felelni és zavarba
Ejtette a kérdés, amit kapott:
Felnézett, ferdén, a plafon felé,
S kidudorított alsó ajakéval
A felsőt kissé megnedvesítette.
A Krumm Ödön vasúti tanfolyamra
Iratkozott és nyáron praktizálni
Vonalra ment ki, nem tudom, hová,
S a vonalon agyonlőtte magát.
Valaki mondta. Hogy ki: nem tudom.

A Vydra Győző is meghalt ez évben,
Cseh származású volt, nevét azért
Kellott így, ipszilonnal írnia.
Kicsiny volt, kisebb, mint én. Rendesebb,
Szerényebb, s nálamnál többet tudott.
A feje szögletes volt, arca sápadt,
S a jobb arcának ép a közepén
Egy folt piroslott, mint valami sebhely.
És beteges, s én azt hittem, hogy a
Piros folt ott az arcán, az a baj.

De ő nevetve mondta, hogy nem az,
És mondta, hogy tapintsam meg a foltot
Az ujjaimmal; én ezt sose mertem.
Később hozott a Vydra orvosi

Bizonyítványt, komolyat, amiben
Az állt: szívbillentyűelégtelenség.
És én jól megjegyeztem ezt a szót,
Bár nem volt akkor sejtelmem se róla,
Hogy mit jelenthet; és a Vydra Győző
Nevéhez hozzáfűződött agyamban
E szó: szívbillentyűelégtelenség.
Nyolc éven át voltunk folyton mi ketten
Az osztályban a tiszta jelesek.
Ő mint keresztény és én mint zsidó.
De ő szolidabb volt, mint én, jelesnek,
Öt nem lehetett soha rajtacsípní;
A leckéjét ő mindig tudta jól,

A rajzát mindig megrajzolta jól.
S míg én folyton csatáztam Rappaporttal,
A Rapsival, aki hittant tanított,
Ő mindig jóban volt Zubriczkyval,
Az ő papjukkal, mert a hittanórán
Szintén jeles volt és nem hitvitázott;
Ellenben én a magaviseletből
Kettést kaptam a Rappaport miatt,
S a tandíjmentességem elveszett.
A Vydra Győző tényleg technikus lett,
S meghalt mint első-éves hallgató.

A temetésre partecédulával
Hívott az apja. Láttam Vydra Győzöt,
Mielőtt a koporsót rászögezték.
A feje szögletes volt, arca sápadt,
S a jobb arcának épp a közepén
Egy folt piroslott, mint valami sebhely.
Kollokviumra készült és megölte
E szó: szívbillentyűelégtelenség.
Az apja egy nagy, tarka keszkenővel
Nyomkodta széjjel csorgó könnyeit.

És Kupfersteinnak hívták az utolsót,
Ruhájának speceráj-szaga volt,
Mert grejzler volt a Kupferstein mamája.
A Kupferstein kicsit gigerli volt,
Mindig magassarkú cipőt viselt.
És verset írt, mert költő volt, de olyan,
Ki tud prózát is írni: elbeszélést.
Ezt megcsodáltam. Verset tudtam én is.
És nem tartottam akkor különösnek,
Hogy költőt Kupfersteinnak hívjanak.
Nem emlékszem rá, mily pályára ment
És hogy miért lett öngyilkos, szegény.

Mostanság gyakran álmodom velük,

Barátaimmal, kik már rég halottak;
Lecsúszik a koporsófüdelük,
Amely alatt eddig csupán aludtak.
A holtak szánta milliókra nőtt,
De ők azok, kik hozzám visszatérnek,
Elő gyermekkoromnak része ők,
Kik nem halottak, mert énbennem élnek.

Ők nem halnak meg, míg én nem halok meg.

Talán, lehet, talán e négy halott
Meghalni készül és jelentkezik,
Hogy én is tudjam, hogy mi most megyünk,
Mert mink valóban összetartozunk,
S kell, hogy megint osztálytársak legyünk.
Kik táskát, táblát együtt hordozunk...

»Fiúk...maradni tán lehetne még?«
De ők csak némán csóválják fejük.
A hűvös válasz holt szemükben ég;
S én, tétovázva, indulok velük.

Búcsúféle

Mért érzem így? A jó isten
Tudja:
Kifelé áll a szekerem
Rúdja.
Ellenségem se mondhatna
Vénnek:
S nem sok cipót eszek itt már
Én meg.

Hát...ha muszáj! S megvonom a
Vállam,
Volt, aki ment szívesebben
Nálam,
Most kezdődött volna csak az
Élet,
Alig volt nyár...nagyon hamar
Tél lett.

Kalitkában lógtam eddig,
Gangon;
Most szálltam ki; most jött meg a
Hangom;
Most fütyültem volna el a
Nótám,

Hangicsálnék most valami
Jót tán.

Mindamellet, mégis, mindam-
Mellett,
Így esnie bármiként is
Kellett,
Arról is kell beszámoljak
Híven:
Hogy egy kicsit elszorul a
Szívem.

Mindegy, kérem! Most már vége,
Késő!
Satu fog át. Lefarag a
Véső.
Bölcsen mondom: így vala ez
írva.
S *ha* vigyázok, nem fakadok
Sírva.

Végignézek esztendeim
Gúnyán:
Elpazaltam életemet
Csúnyán,
Nincsen abba se korlát, se
Mérték,
Hogy' lopkodták széjjel, ahol
Érték.

Kiki elvitt egy darabot,
Jócskát,
Nem hagytak mást, csak a keshedt,
Ócskát,
S hogy a munka teljesebbre
Váljon,
Odarúgtak, jól oda, hogy
Fájjon.

Ez a világ háládatlan
Jószág....
Nem ültet a sírhalmomra
Rózsát.
Alig múlik halálomra
Pár nap:
Hantom fülé kóbor kutyák
Járnak.

Hantom fölé ily vizitek
Járnak,
Azt is csupán én ítélem

Kárnak...

Magyar Isten! Szolgabíráám!
Ténsem!
Ki sajnálja vesztemet, ha
Én sem?

Az én hazám

Az én hazám fekete föld.
Melyen pompás a búza;
Melyen kövér mag dús kalász
Nemes fejét lehúzza;
Az én hazám fekete föld,
Min érik drága élet,
S olcsó az ember élete,
És éhen vész a lélek;
Hol koplalás van akkor is.
Ha roskadó az asztag:
Az én hazám fekete föld,
Az én hazám akasztat.

Fekete, hogyha déli nap
Arannyal önti végig,
S erdő, mező száz zöld dala
Szimfóniáz az égig;
Fekete, hogyha alkonyat
Lágy rózsaszínbe vonja,
És peng a fű között tücsök,
Az este cimbalomja;
S mikor fölébe kék csodát
Az éjjel csillagoztat:
Az én hazám fekete föld,
Az én hazám akasztat.

Zsíros föld, mit török, tatár
Magyar csonttal dagasztott,
Hol roznak most örült urak,
S lopnak konok parasztok;
Pogány föld, mely ma Krisztusért
Tajtékot túrva harcol,
S az Embernek Fiját, imé,
Ököllet csapja arcul;
Hol még nem ember a szegény,
S nem ember már a gazdag:
Az én hazám fekete föld,
Az én hazám akasztat.

Az én hazám fekete föld,
Min drága élet érik,
S hol bárgyú barmok, bős birák,
Az életet herélik.
Az én hazám vértől бүdös,
S kiloccsant agyvelőtül,
Hol csámcsogó, csúf csöcselék
Halált röhögni csődül,
Az én hazám kéjtől hörög,
Ha könnyt és kint fakaszthat:
Az én hazám fekete föld,
Az én hazám akaszttat.

Az hazám gazemberek
Bordélya, bűnök óla;
Az én hazámon árok ül
És nem tud tenni róla;
Az én hazámat tetvesek
Bekenték szörnyű varral,
És csókolják bélpoklosok,
S átfogják céda karral.
Az én hazám a tébolyé,
Mit Belzebub igazgat:
Az én hazám fekete föld,
Akaszttat és akaszttat.

S az én hazám mégis hazám.
A vérem és a nyelvem
Mindig hozzá fog szítani,
Át vágyon, célon, elven.
S bár szégyen és bár iszonyat
Magyarként állni gáton:
Azt is, hogy nem vagyok magyar,
Csak magyarul kiáltom!
Az én hazám fekete föld,
Amely véres vigaszt ad:
Magyar leszek még akkor is,
Ha érte felakaszttat.

„Über allen Gipfeln...”

1920 tavaszán, mikor az történt Magyarországon, ami történt, a legjobb magyar költők költői versenybe kezdtek, hogy Goethe csodálatos költeményét magyarra fordítsák. Egyik fordítás rosszabb volt, mint a másik. Nemcsak a vállalkozás volt szégyenletes, hanem az eredménye is. Akkor írtam ezt a verset, melynek hangja sokkal kíméletesebb, mint amelyet a Goethébe menekülők megérdemelnének.

Ó költők, ó örök hallói annak,
 Mit némaság burokja elfedez!
 Ó hangadói minden hangtalannak,
 Vihar-hallók, ha csak lég lengedez!
 Kiknek hallása vallás: Szent Fülek, ti,
 Kiknek hallása istennel rokon:
 Nem hallotok most hangokat születni?
 Tinektek most csend ül az ormokon?

Mióta ember él és hangja hallik,
 Azóta volt-e ilyen szörnyű hang?
 Mint az, mi most agy-kérgen átnyilallik,
 Riasztóbban, mint tébolyult harang?
 Sirály sikít, süvölt a Leviátán,
 Az ég bög bűgő hullámtornyokon,
 Fuldokló hördül és röhög a sátán,
 S tinektek most csend ül az ormokon!

Az ormok égnek peremén az égnek,
 Szélvész szít szerte poros parazsat.
 Szegélye gyúl minden feketeségnek.
 Szikrák szállnak szét, mint a darazsak.
 Nyögnek a fák és gyökerük csikordul,
 Virágos völgyben és kopár fokon,
 Reped a menny, jövő kapuja kordul,
 S tinektek *most* ül csend az ormokon!

Alusztok tán, mélyebben, mint a mélység,
 S álom ködéből szól a hangotok?
 S, nem tudván még világnak ébredését,
 Az elmúlt csendnek ekhót kongotok?
 De most ki alszik, többé föl nem éled,
 Halál-gőz leng az álmohalmokon...
 Költők, ébredni! Itt a vég-ítélet,
 Az csendül, s nem csend ül az ormokon!

Az nem lehet, hogy hallotok, de halkan
Másról daloltok, mert csak így szabad.
 Harsányan szól, mi titkon szól, a dalban,
 A hűvös szóhoz bűvös tűz tapad.
 Költő mit elrejt, annál láthatóbb nincs,
 S *azzal* lesz úrrá vad hatalmakon.
 Elásott gyémántnál kincsebb a szó-kincs:
 De *nem* ez a csend ül az ormokon!

Hiába estek dús révületekbe,
 Magyar hallók, ti már megszüntetek!
 Kinek a csend kell, az a fületekbe
 Gálád kezekkel ólmot öntetett,
 Ti nem daloltok, nem! ti csak pihegtetek,
 Madárfiókák vércsekarmokon,

O jaj, nem is sokára már, tinektek
Örökre csend ül minden ormokon!

Tiszt urak

Darutoll és Bethlen-kucsma,
Magyarország véres kocsma.
Proletárok piros vérit
Csapra kérik, pintre mérik.
Véres almon véres álom,
Véres étek véres tálon,
Vad vidéken, bösz Budában
Vér kehelyben, vér kupában,
Tiszt uraknak víg menázsi,
Vérrel-vidám hangulat.
Tiszt urak, tiszt urak,
Tiszti gárda így mulat!

Renyheség bűnétől tiszt úr
Nagy munkában egyre tisztul.
Dolgozik most, mint a béres,
Karja fel, könyékig, véres.
Munkást zargat, zsidót forgat.
Vért belőle bőven csorgat.
Lakk cipője vérbe csúszik,
Húst gyalul ott, bőrt lehúz itt,
Ott boroztat, itt heréket,
És amott szemet szurat.
Tiszt urak, tiszt urak,
Tiszti banda így mulat!

„...Reggel óta verek, vágok:
Kimerültem, kamerádok!
Ennyi rangos, gangos tette
Rágyújtok egy cigarettre!
Működjete, én majd nézem.
Nekem is lesz benne részem:
Hogy cigim ne ingyen szíjjam,
Netek, itt a nadrágszíjjam,
Avval kössétek karóra,
Fejjel le, mint egy nyulat...!”
Tiszt urak, tiszt urak,
Tiszti horda így mulat!

„...Asszony vagy már? Vagy csak lány vagy
Jaj, cicám, de halovány vagy!
Nosza, gyorsan le a blúzod!
Ejnye, milyen lassan húzod!

Nem szoktad meg? Itt megszoknád!
Hamar, lelkem, le a szoknyád!
Felsőt, alsót, inget is le!
Majd én meggyúratlak frissre!
Na legények! Akiben van
Egy kis csókos indulat...”
Tiszt urak, tiszt urak,
Tiszti csorda így mulat!

„...Szól a nóta! Járd a táncot!
Korbács ver rád, ringyó, ráncot!...”
„...Ha pucér vagy, de kacér vagy!
Meddig állód? Tán acél vagy!”
„...Hányán voltak? Csak egy század?
És kibírtad? Ez gyalázat!...”
„...Mit? Hogy én is? Nekem nem kell
Nekem gyöngéd szerelem kell,
De hogy én is benne legyek,
Hoci a rejtpejcslimat...”
Tiszt urak, tiszt urak,
Tiszti csürhe így mulat!

Vérködön túl...látok...látok!
Kamerádok, mi vár rátok!
Nagy munkáért végső árul
Csüggedt tiszt úr csügg a fárul.
Dunán innen, Tiszán is túl,
Ágon pusztul minden tiszt úr!
Csillagos nyak egy se vizket,
Fákon finom, fáradt tisztet
Szellő lenget, s lágyan penget
Lakkcipőn sarkantyúkat...
Tiszt urak, tiszt urak,
Tiszti hullá így mulat!

Vissza

Az Újság irredenta dalpályázatára, mely a magyar földtől elszakított magyarság hazavágyásának legszebb és ellenállhatatlan erejű szózatát kérte.

El-kitéptek szent hazádból,
Rút parancsal, ridegen...
Idegen nép tűzhelyénél
Lettél hideg idegen...
Elválaszt honod rögétől
Karddal húzott rongy határ...
Vissza, vissza, szent hazádba,

Vissza, vissza, proletár!

Ott az álmod, ott a jármod,
Még nyakadba veheted!
Mozdulnod most nem szabad már,
Eddig csak nem lehetett.
Most a korbács nem csupán kép,
Most való, s fütyülve jár;
Adni készek most a részed:
Vissza, vissza, proletár!

Nézd a büszke magyar erdőt,
Abban kötnek fel, ha mégy!
Nézd Dunánknak szőkeségét:
Abban kell, hogy hulla légy!
Édes honfitársad irt ki.
Jobban, mint török-tatár:
Szíved, haliga, hív a balga,
Vissza, vissza, proletár!

Vidd a tested, hogy belőle
Építsék a nagy falat,
Melyen át majd nem hatolhat
Emberséges gondolat.
Uccu, testvér, vidd a véred,
Vár az öblös, ős pohár,
S bőven van, ki bőven issza:
Vissza, vissza, proletár!

Vidd a bőröd, hogy belőle
Szíjakat hasítsanak,
S abból készült ostorokkal
Forradalmasítsanak.
Vidd a csontod, háborújuk
Törte össze-vissza bár:
Trágya kell a drága földnek,
Vissza, vissza, proletár!

Vidd a nőd, hogy meggyalázzák
Cifra-mentés duhajok,
Jajszavát, ne félj, lefojtják
Hangos magyar tyuhajok!
Vidd fiad: legyen belőle
Kackiás magyar huszár,
Hadd taposson rád lovával:
Vissza, vissza, proletár!

Vár a fényes tiszti csizma,
Tárd felé pucér hasad!
Régen rúgtak már beléje
Egy magyar-hatalmasat!

Vár király is, régi trónon
Friss királlyal vár a Vár,
Van bírása, van bakója:
Vissza, vissza, proletár!

Vár az úr és vár az éhség,
Vár a szenny és vár a menny.
A magyarok istenével
Vár a pap lelkedre: menj!
Mind e pompás pompa nélkül
Életed csúf és sivár:
Vedd keresztet vállaidra,
Vissza, vissza, proletár!

Tedd hazádat újra nagyvá:
Kis börtönben szűk a hely;
Hogyha megnő, mily öröm lesz
Néked benne ülni, hej!
Kárpátoktól Adriáig
Nyúlt e börtön, ó be kár,
Hogy kijöttél már belőle:
Vissza, vissza, proletár!

Ott a bölcsőd és, mely ápol,
Bottal ápol, ott a kar,
És, ha már döglöttre vertek,
Ott a hant, mely eltakar.
Légy hazádnak rendületlen,
Zendületlen híve már:
Vissza, vissza, rab-magyarnak,
Szent hazádba, proletár!

Proletárnak, rossz napokra

Magamnak ezt a dalt, s mindenkinek,
Ki néha csügged, mint szegény magam,
Lesznek még édes hangok és színek,
S fogunk mi még ragyogni boldogan!
Megkapjuk még a sorsot és javat,
Mi embernek, ha született, kijár,
Az élőnek lesz élni még szabad:
Nem! Minket nem lehet legyőzni már!

Mi szenvedünk, mert szörnyen bántanak,
Mert ellenünk már minden jó nekik;
Véres vassal szívünkön szántanak,
Mi szent nekünk: kutyák elé vetik:
Mi nem vagyunk számukra emberek,

Számunkra nincsen törvény és határ,
Övék a lég, az ég, a föld-kerek,
De nem lehet minket legyőzni már!

Testvér, mondom magamnak és neked.
Testvér, ne félj, nagyon sokan vagyunk,
Zendítsünk bátorító éneket,
Víg gondolatra szikrázzék agyunk,
Ha emberben van szép, jó és derék:
Mi lelkünk az, melyben bimbóra vár;
Ha jobb az ember, mint párzó veréb.
Bennünket nem lehet legyőzni már.

Fakóra festeni a kék eget,
Kiszívni föld körül a levegőt,
A rögre húzni szálló felleget,
S használni, mint halotti lepedőt,
Tűzhányó méhét vízzel oltani,
Bár volna hozzá még-oly-nagy pohár,
A tengert gyűszűvel kihordani:
Nem! nem lehet minket legyőzni már.

Nincs rá elég korbács, lánc és kötél,
S magunk ellen hiába vétkezünk;
Hugunk és nénénk rúgástól vetél,
S mi mégis egyre-csak többen leszünk,
Mi sokszor botlunk és sokszor bukunk,
A homlokunkat sokszor éri sár,
És mégis mind előbbre dong utunk:
Nem! Minket nem lehet legyőzni már!

Mi ágra kötve: élünk, mint előbb;
Él, kit közülünk trágyadomb temet.
S látón haladnak táborunk előtt
A gödrükből késsel kivájt szemek.
Heréken nemzünk harcoló hadat,
S köztünk az is, kit börtön rácsa zár.
Nincs gát! Mi duzzadunk, mint áradat,
Nem! Minket nem lehet legyőzni már!

Magamnak ezt a dalt s mindenkinek,
Ki néha sír, mert ásít rá a sír,
Mert búsítják bús hangok és színek,
Mert már kibírhatatlan, mit kibír,
Mert csüggedés bocsátna rá ködöt,
Amely sűrű és sárga és sivár...
Halld ezt a dalt, mely napfénnel szövött!
Nem! Minket nem lehet legyőzni már!

Régi, buta nóta

Az őszi park útján dombbá sodort
Rozsdásan-sárga levelek körül
Berzengő tollú friss madársoport
Szárnyát próbálja, ugrál és örül.

A hűvös eső halkán hulldogál,
Szeptember könnye arcomhoz tapad;
Busán, mint ősszel elhaló bogár,
Nézem, mily víg a kis madár csapat.

Én jobbágy lettem, jobbágnál rababb,
Nekem már nincsen semmínő jogom,
Nekem már költözködnöm sem szabad,
Leélni létem börtönben fogom.

S e madarak szárnyalnak szabadon,
Hazájuk mindenütt nyár, s mindig az.
Hogy régi dal ez, nem is tagadom,
De nékem *most* új, mert most lett igaz.

Elnézem őket és némán sirok;
Részvételen tanúi ennek ők.
Engem körülvesz kín, köd és nyirok,
És messze, messze, messze mennek ők.

Hol napsugár van, forró és kövér,
S kitárják torkuk tarka énekét!
Csodás, hogy nem kell nekik útlevel,
És vízum – *vízum!* – az se kell nekik!

Halkabban

Egy kissé megfogyott a hangom,
Lélekzetem kurtábbra fulladt,
Kis rés repedt a nagyharangon,
Mellézkörej zizegve hullat.

A levegőt nagyon szerettem,
Beittam frissen és egészen,
Most már csak sóvárgója lettem,
Mert kisebb lett belőle részem.

Ez szomorú. Sok kéne nékem,
Még több is, mint amennyi másnak;
S tudómet fásli tartja féken,
S a cellácskái egyre vásznak.

Amelyet életemre adtak
Lejárni már elkezd a váltó;
A lángjaim kicsit lohadtak,
És csendesebb lett a kiáltó.

Tán túl sok volt, mit verekedtem,
Túl sok, mit hangosan kimondtam...
És folytatnom kell, így, rekedten,
Zihálás hálójába vontan.

Szeretnék én is megpihenni,
Napfényen sütkérezni renyhén,
Békéket kötni, jóba lenni,
Világnak nem lázadni rendjén.

Szeretnék én is fújni sípot
Csak mindig-lágy melódiákkal,
Elnézni füt-fát, tarka gyíkot,
Beszélni bimbóval, virággal.

Szeretnék... nincsen ebbe semmi,
Hús-vér vagyok, nem csupa pántok,
Nem jó mindig csatába menni,
Hisz engem is bánt, hogyha bántok.

Nem nézi senki úgy a napfényt,
Oly alázatos szerelemmel;
Én elvegyülnék, könnyű habként,
Az ellenséges lét-elemmel.

De nem lehet. Miért? Ki tudja?
Én nem tudom. Én is csak érzem.
Az én utam nem béke útja,
Vért ontok és magam bevérzem.

Ó nyugalomnak drága kelyhe,
Ajkamra kortyod nem kerül már!
O forró fészek puha pelyhe
Engem te nem veszel körül már!

Ma délelőtt, az ucca sodrán,
Hová kimentem, kúraképen,
Derülni delnők csipkefodrán,
Könnyelműsége, futri képen:

Asszonyt láttam, karján poronttyal,
Csak csont volt, bőr, meg szenny, meg éhség,
Mocskolta lélekzettel, ronggyal
A tavasz tiszta napsütését.

Aszott nők, poszka csecsemővel,
Karatlan csonkok, csonka lábak...
Nem! én már nem bírom tudóvel,
Csak suttogom tovább a vádat.

Küszködven, sistergő parázsként,
Tűz ojtó, fojtó csúf idővel,
Itt állok, nem tehetek másként,
Szent szóval és hitvány tudóvel.

Esik a hó

Gyerek-vers

Nagy a lelked ünnepszomja,
mely homályát fénybe vonja,
Intést kaptál, szólt a naptár,
világ készül karácsonyra,
Lágyulásra, enyhülésre,
játsszódásra kisdedekkel,
Szép családi máriásra,
dominóra, ekmek-stekkel,
Mindenféle szépre, jóra,
érzelmesre, meghatóra,
Minden múltat elfeledve,
ünneplőre kong az óra,
S embert isten megsegíti;
ő is készül, látható:
Hull a hó, hull a hó,
hull a...hull a...hull a hó.

Ablakokon jégvirág van,
művészkedő hideg csípte,
Domb lejtőjén hóból dunna,
faágakon hóból csipke.
Képzelhetsz-e ennél szebbet,
szemnek, szívnek ékesebbet?
Ékesebbet? édesebbet?
ennél békességesebbet?
Homlok veszi régi ráncát,
arc veszíti rút redőjét:
Ember nézi isten úrnak
finom fehér lepedőjét:
Élni ilyen környezetben,
ó milyen szép, ó be jó!
Hull a hó, hull a hó,
hull a...hull a...hull a hó!

Legjobbjan e világoknak
most van minden a legjobban,
Balgaság itt attól félni,
hogy valami lángra lobban...
Hunyt tüzeknek üszke, pizska...
súlyos szemfedő takarja;
Fehér legyen a karácsony,
fehér isten úgy akarja.
Békességet, boldogságot
küld az Ég az embereknek,
Felnőtteknek Corned-beefet,
kondenztejet kisgyereknek.
Hogy ne volna rendbe minden:
ne is legyen róla szó:
Hull a hó, hull a hó,
hull a...hull a...hull a hó!

Hull a hó...s a kályha lapján
sisteregve sül az alma...
Még kiáll e hó alól a
négy esztendő holttest-halma...
Lágy meleg...sült-alma illat...
bölcshnyugalmú drága fészek...
Csonthegeyekre épített ház
ablakából szertenézek...
Nincs puhább e látomásnál:
hull a hó és hull a szépség,
Benne gázol ronda népség,
rajt sem egyensúly, sem épség,
Mint karója koplalásnak;
rokkant ez, s az rokkánó...
Hull a hó, hull a hó,
hull a...hull a...hull a hó!

Hulla, hulla, hulla-halmaz,
vörös vérek csordulása,
Éhes szemek dülledése,
üres gyomrok kordulása,
Rikoltása hangos kincsnek,
hallgatása néma nincsnek,
Koldus-jajnál messzibbhalló
kaffanása úri pincsnek.
Lelki furkó, testi ostor;
báró Krisztus, gróf Apostol,
Leszakad a mennyek boltja,
hűvös íve hév napostól.
Nem is robban, csak leroppan,
olyan rozzant s rothadó...
Hull a hó, hull a hó,
hull a...hull a...hull a hó!
Hulla, hulla, hulla, hulla,

hulla, hulla, hulla...hó!

Egy szál virág a hegytetőről

Itt állok, fenn, a hegyfokon,
Hús szellő éri homlokom,
S szétnézek, lent, a síkokon.

Aranyszinek, smaragdszinek,
Csodás szövet, csodás himek,
Ruhája isten földinek.

S hol égszint vált szürkés mocsok,
Gyárkémény – kis vonáska – sok:
Piszokba kushadt városok.

A városok! a városok!
Ott élnek vastag gyárosok,
Szagos rimákkal párosok.

Ott él a nagyhasú Haszon.
Pőrén, pucéran, pimaszon,
Túl szépen, jón és igazon.

Ott él a füst, a gőz, a gáz,
A százlakóju szörnyű ház,
Mely embert rongy rabbá igáz.

A millió, ki éhezik,
Bár munka vássa két kézit,
S ki mégsem él, csak létezik.

A Dolgozó, a Ronda Szent,
Kit korbács vág és rág a rend,
S ki, Megváltóul, eljövend.

Ki még beszél és nem nyifóg,
Kinek van még szájába fog.
S ki eljön és rombolni fog.

Rombolni és építeni,
És minden lázat hűteni:
És életet szépíteni.

Kezemben égő szekfü-szál,
Termette széles szikla-váll,
Neked dobom le, proletár!

Meddig?

Mikor bújik ki már a fű?
Mikor buggyan ki már a szó?
Verd félre, verd ércénekű
Harangjaid, harangozó!
A perc megállt, bámulva, bénán,
A vérporondos, dúlt arénán:
Oly végtelen reggeltől éjszakáig...
De mégis... most már nem tarthat sokáig

Már minden téglá vért ereszt,
Már kint nyög minden uccakő,
Száz Krisztust csügget száz kereszt,
Üres fazékban láva fő;
Temetőszagú levegőben
Halottak járnak lepedőben,
S a hájuk reszket, hastul fel tokáig,
Mert tudják, hogy már nem tarthat sokáig.

Ki télben hiszi a tavaszt,
S ha éj van is, napfényt ki lát,
S hol fáradt lába sárt dagaszt,
Már érzi ott az ibolyát:
Az tudja: lesz! s nem kérdi: lesz-e?
Az bírja még s nem roskad össze,
És menni ösztökéli bús bokáig...
Csak jöjjetek! már nem tarthat sokáig!

Mikor bújik ki már a fű?
Mikor lobog ki már a láng!
Harangozó! ércénekű
Harangjaid zendítsd le ránk!
Meddig fogjuk hirdetni még mi
A nagy tüzet, mely úgy fog égni,
Hogy nyelve elcsap minden rossz okáig?
Ne féljete, már nem tarthat sokáig!

Proletárka

Az én apámat felkötötték,
S az orgoványi földbe dugták,
Az én anyámat összeverték,
És aztán Hajmáskérre rúgták,
Apámat úgy hívták: Te disznó,
Anyámat úgy hívták: Te szajha;

De engem missziók fürösztnek
Tömjénes vízbe, tejbe vajba.

A lázadás, melyben születtem,
Már rendbehozva és leerve,
Miattam alhatnak nyugodtan,
Én már jól meg vagyok nevelve.
Az én kis szűk szívem színültig
Számos szent érzéssel betelve:
Mert engem jól elkészítettek,
Mert én jól meg vagyok nevelve.

Nekem lelkembe van beojtva,
Hogyan szeressem szép hazámat;
És, hogy, ha forró szó fakad rajt,
Imák hogyan hűtsék le számat.
Én már tudom, hogy jót akartak,
Kik tették, amit tettek vélem,
Én már tudom, mi van a tornyon,
S tudom, mi van a szurony-élen.

Anyámat Hajmáskérre vitték,
Apámat felhúzták a tiszték.
Ha lesz is érte lelkemen seb:
Begyógyul majd s csak néha viszket.
De azzal már nem kell törődni,
Múló idő majd megvakarja:
Leszek legszebb magyar jövőndő
Morgástalan, munkás magyarja.

Én, én vagyok a béke magja!
Záloga én a jobb időknek!
Mit bőkezűn belémvetettek,
Belőlem kapják bőven ők meg!
Én, én vagyok a szikla, melyre
Lerakhatják a ház alapját!
Hallgatva tartom majd a hátam,
S örvendek, hogy békében lakják!

A téglá én, apám a malter,
Amelybe vér is volt keverve:
Szilárd ház lesz, mi rajtam épül,
Mert én jól meg vagyok nevelve!
A nemzetfenntartó elemnek
Velem van még sok drága terve:
S én mindre alkalmas vagyok már,
Mert én jól meg vagyok nevelve!

Ó enni, enni adjatok csak!
Hogy nőjtek és hogy nőjjön öklöm!
Apám erős volt, mint a marha,

S az erejét talán öröklöm.
Csak enni még, csak enni többet!
Hogy meg ne pusztítson betegség,
Hogy rossz tüdőből vért ne köpjek,
S testem korán sírba ne vessék.

Ne nézz Krisztuska jászolába
Karácsony-este, enyhe polgár!
Mert amit látsz e jászol öblén,
Nyugodt emésztést mégse szolgál.
Én fekszem benne rusnya testtel,
Pelenka nélkül, piszkos almon.
Neked kell ebbe belehalnod,
Mert nékem nem szabad meghalnom!

Az én szívem sokat kibír még,
Az én szívem nincs megszakasztva,
Karácsonyfátok gyúl ma néktek:
Az én apám van ráakasztva!
A rendhez, melyben felnövendek,
Im, ily erős kötél fűz engem,
E rendnek minden templomában
A gyermek-kórust zengve zengem.

Hívó harangok, kongjatok csak!
Titeket is kötélen húznak!
Hirdessétek, hogy volt karácsony
Telén ezerkilencszázhusznak.
S én állok – dicséret, dicsőség –
Zsíros zsolozsmát énekelve,
Az orgonámban Orgovány van,
Mert én jól meg vagyok nevelve.

Istenke! jólfűtött egedből
Hajolj le és hallgasd e zsoltárt
Apámból rakták és anyámból
Hozzád az én misémnek oltárt.
Angyalkák, járjatok ti körbe,
Velem türelmét hogyha veszi,
Ha hangom vén kenyéradótok
Siket fülét majd megrepeszti!

Tél

Alusznak a földben a magvak,
Alusznak a fában a nedvek,
Aluszik a fénye sugaraknak,
Aluszik a heve melegeknek.

Alusznak a rögök és a hantok,
Alusznak a kérgek és a bőrök,
Alusznak a színek és a hangok,
Alusznak a szájak és a csőrök.

Alusznak a hézagok s a rések,
Alusznak az adatok s a számok,
Alusznak a kínos feszülések,
Alusznak a sikító sirámok.

Alusznak a nagy utakra keltek,
Alusznak az életre-verők is,
Alusznak a testek és a lelkek,
Alusznak az erők... az erők is!

Álomfája álmok erdejének
Aluvókra álompelyhet hullat;
Amikor az álmok véget érnek,
A világnak négy sarka kigyullad

A temetés

Az ásót és kapát kezvedbe véve
Várj egy kicsit még. Jön a temetés.
Amire vársz most már sok ezer éve,
Most megtörténik. Jön a temetés.

Halódik már. A lélekzete hördül.
Ha nem akar is: jön a temetés.
A szája még egy-két vigyorra görbül,
Aztán megdöglök s jön a temetés.

S ha hozzák, akkor sírját ásd le mélyre,
Bármily nagy munka ez a temetés.
Örökre szálljon rá az örök éj le,
Nem újulhat meg ez a temetés.

A lelkedet keményítsd kőkeményre,
Mikor majd eljön ez a temetés.
Ne hallgass szóra, jelre, tüneményre,
Egy gondod legyen: ez a temetés.

Nincs feladatod se szebbik, se másik.
Csak ez az egy. Csak ez a temetés.
Temetned kell, temetned roskadásig,
Teremtésnél több ez a temetés.

S ha élőnek hazudná majd magát még,
Amikor eljön ez a temetés,
A szívét tépd ki s verd ki a fogát még,
Úgy folyjon tovább az a temetés.

Amire vársz most már sok ezer éve,
Vigyázz, figyelj jól: jön a temetés.
Az ásót és kapát kezédbe véve:
Sírásó, várj. Mert jön a temetés.

A polgár

Ül és számolja aranyát,
És az aranya csupa vér,
S míg számol, szája csupa vád,
S nyugalmat tiltakozva kér.

„Ti disznók – mondja legyetek
Csendben, míg meg nem számolom
Pénzben a hullahegyeket,
Miket megőrölt a malom.

Ha túrtétek, hogy préselem
Arannyá a hullátokat,
Ne kezdjétek ki *most* velem,
Fogjátok be a szátokat.

Kicsit rozoga a malom,
Kopott gépekkel van tele,
De pénzemet megszáolom
S új tőkét fektetek bele.

S ki még ma élő, az a hús,
Megint pénzzé lesz, mint tetem.
De addig egyelőre, kuss!
S aki zavar: felköttetem.”

Szonett

A nyár kibontja zászlaját,
És szétterítve zöldjeit
Virágaplannal vonja át
A siralomnak völgyeit.

Elnézem én a fűt, a fát,

A nyár felhímzett földjeit,
A rétek friss selyemhaját,
Erdők kiújult tölgyeit.

E játék mindig új marad,
És minden évben ily csodás,
S az ember csúnya szennyfalat...

Lehetne szép, lehetne más,
Az üdvösségből egy darab.
De ezt álmodni: lázadás.

A lázadás verse

Reám nevelt, rám szoktatott
álarcok, ruhák, festékek, külszínek,
látszatok, nyugalmak és rendek
mind-gyakrabban szakadnak le rólam.

Magamban.

És olyan meztelessé válók, mint a csiga,
melyről a házat letördelték,
vagy mint a kagyló, amiről letépték a héjait.

És olyan puha vagyok
és olyan képtelenség az,
hogy minden, ami van körültem,
s ami, hogy van,
azt már leplezni és eltakarni lehetetlen,
érintkezzék velem, mikor ilyen lettem,
ilyen mezítelen és védtelen:
vonagló kocsonya-tömeg,
mely csak arra való,
hogy minden külső hatás
végig-gázoljon rajta
és úgy feltúrja és megszántsza,
hogy a nedves foszlányok
szétdögleszkednek
s nem bírják ki a kibírhatatlant.

Ha követhetném ilyenkor az ösztönömet,
akkor kiállnék az uccára,
vinnyogni és nyüvíteni,
mint a kutya,
minden ok nélkül,
csak azért, hogy belőlem szűköljön ki
mindaz a gyötrem,

ami a többieket gyötri,
de amit már annyira megszoktak,
hogy kifejezni sem akarják,
vagy ha akarnák is:
nem tudják megtenni.
Ők nem is tudják,
hogy nem jár nekik a szenvedés,
hogy nincs rendjén, amit
a tébolyodott világkáosz velük elkövet.
Ők megtanulták eltérni
testtel és lélekkel azt, aminek én
még a látását sem tudtam megtanulni.
Ők mind tompábbak lettek a tűrésben,
én mind élesebb vagyok abban,
hogy ne tudjam térni a türelmüket.

Néha úgy fellángol bennem,
mint a máglyatűz,
hogy az embereknek
egyáltalán nem kellene kínlódniuk,
mert mindazon,
ami a természettől kín jár nekik,
már túlsegítették magukat.
Nincs éhség, mert tudják, mit kell enni,
nincs fázás, mert tudják, hogyan kell fűteni,
nincs betegség,
mert tudják, hogyan kell meggyógyulni.
Mért éheznek, fáznak
és kórságoskodnak mégis?
Hogyan vállalhatják azt,
ami nem szükséges
és amit megváltoztatni
könnyebb volna, mint eltérni?

Mikor be voltam csukva,
sokszor eszembe vájt,
hogy ezren ülünk abban az épületben,
amit börtönnek neveznek,
s iszonyúan érezzük magunkat
mind az ezeren,
de mégis ott ülünk,
ahelyett, hogy nekirohannánk
valamennyien
a rácsnak, a vasajtónak, az öröknek,
a katonáknak,
és végigtaposnánk rajtuk
és darabokra szaggatnánk őket
és ki!
Ki abba a városba, amely megtűri,
hogy ilyen épület legyen benne,
amilyenbe mi be voltunk csukva.

És felgyújtani az egészset,
 és lekaszálni mindenkit, aki ellentmond,
 nem kímélni,
 nem érzelegni,
 nem kegyelmezni,
 mert mindenre jogom van nekem,
 akit elzártak négy fehér fal közé,
 míg a többi emberek
 szabadon jártak a napsütésben.
 Mindenkit jogom van megölni,
 aki belenyugodott abba,
 hogy engem becsukjanak,
 noha az ember nem arra született,
 hogy bezárva legyen,
 hanem arra, hogy
 ott, ahol akar és úgy, ahogy akar,
 éljen,
 édessé téve a maga és embertársai életét.

...aztán visszarokkantom,
 a börtönben is,
 ahogy most is visszarokkanok,
 s nem megyek ki ugatónak
 az ucca sarkára,
 s fölszedem magamra
 összes burkaimat és páncéljaimat,
 hogy ne csak pusztá érzés legyek,
 mert így senkin sem tudok segíteni,
 s nem akarok elpusztulni úgy,
 hogy ne segítsék a többiekem...
 De ez csak olyan mondás, nyilván.
 Az igazság az,
 hogy engem derékban kettétört
 ez az átkozott kultúra
 s amit belémnevelt
 nem tudom letépni magamról.
 De TE, akinek puska volt a kezében
 a háború alatt,
 akiből pergőtűz rostálta ki
 régi lényedet,
 TE miért vagy olyan, mint én?
 TE miért vagy simára politúrozott,
 mikor srappal szántották
 lelked bőrét szőrössé?
 TE mért játszod a civilizáltat,
 mikor tudod, hogy a civilizáció
 hogyan zuhan
 katonai árnyékszékek
 áporodott mocskába?
 TE, TE, lövészárkok tetű-telepe,
 piszok-kéregben dunsztolt lélek,

vérsarú kötözőhelyek
számozatlan emberanyaga,
kinek hadnagyok rúgták a hátulját,
hogy orral előre a halálba bukj:
TE mért nem mégy
lázadni, lázadni, lázadni?

Ha mind kivonulnátok
és úgy elbőgnétek magatokat,
ahogy gyalázatos életeteket megilleti,
akkor még csak ellenállás sem volna.
A vacogó polgári úristen
fehér szakállát vörösre festené
s ezt makogná alázatosan:
„Elvtársak,
én nem tettem semmi rosszat
s már évek óta
szociális érzelmű vagyok,
vegyetek fel a nyugalmazott istenek
szakszervezetébe...”

Miért?

Mily szégyen élni s nem kiáltani,
hogy minden, ami történik velünk,
csak álom-film, káprázat-valami,
mely eltűnik, ha jó a reggelünk!
Mily szégyen megnyugodni s nézni csak,
vagy nézni sem, csak tudomásul venni:
ez ágyú, ez kard, ez rohamsisak,
gyerünk tovább, majd más segít rajt; nem mi!

Mi lett belőlünk? és az, ami lett,
hogyan lett? mért lett? Gyilkos változás!
Ember vagy? Hallasz? Nem? Hát nincs füled?
Nincs benned egy csipet csodálkozás?
Amit léleknek mondtak, az *mi* most?
S mi tudja érdekelni, mondd, mi tudja?
Szemed *hog*y lásson írott papirost,
ha nem döfi át a gyötrelmek rúdja?

Mindaz, mi *van*, oly kínos esztelen,
oly össze-vissza, oly határtalan;
a jég hátán sétál a meztelen,
s nem mondja senki: „ez ruhátalan!”
A körmök alá verik a szeget,
s hogy fáj ez, arról már nem is beszélnek,
ezer halál ül minden perc megett,

s az emberek csak élnek, élnek, élnek!

Nincs összefüggés, nincs emlékezet,
gondolkodás nincs és nincs gondolat;
siető lábak, kapkodó kezek,
fejetlen testek, fejfedők alatt;
cvikker mögött nincs szem, s a szem mögött
nincs agy s az agy mögött nincs égi szikra.
Mik hát ez élő s hemzsegő dögök?
ember-vonás, hogy' hullott arcaikra?

Miért vagyok rab? és te mért vonod
jármód *belétörődve*? mért tűröd,
hogy minden kínok szíjából fonott
korbáccsal verjen Ringy Pál, Rongy Fülöp?
Ezért? Ezért a züllött tébolyért?
ezért a rothadt sátán-hányadéért?
ezért az agykirágó vérbajért?
ezért az életfojtó árnyékszékért?

Az nem lehet! Itt valami varázs
mondott reánk megbénító ígét,
merevvé tett pók-lé, kígyómarás,
én nem tudom mi, s nem tudom mikép.
Én csak sikoltok, mert álom-lidérc
szorongat nappal és csalán a párnám,
s talán kihez most szólok: meg sem értsz,
s nem érted, hogy miért e kába lármám?

Nem érted... Azt hiszed, hogy túlozok,
Hogy vészharangot húzok egy gyufának,
s kiáltok, mert torkomban hang mozog,
s hangom kiadni jól esik pofámnak.
Úgy érzed, hogy beszédem csak potya,
nem érted, hogy mért ordítok, nem érted!
S én nyíva, mint egy elrúgott kutya,
viszem sarokba fájdalmamat érted.

Karácsonyi ének

– Ezerkilencszázhuszonkettőre –

A gondok, ugy-e, tovatűnnek?
S oly szép a gyertya lángja nemde?
Oly szívzsongító ez az ünnep,
A gondok, ugy-e, tovatűnnek,
És minden érzés, lanyha, szende,
Mert jó Karácsonyt ülni, nemde?

A kályhából szeretet árad,
Kinézni jó az éjszakába,
Ahitatot száz fénysugár ad,
A kályhából szeretet átad,
Csodás e képeskönyvi ábra,
Így volt s maradjon így továbbra.

Krisztuska és Három Királyok,
Jászol körül báránka béget,
A szemeken még rajt a hályog,
Krisztuska és Három Királyok,
A gyertya ég és sebet éget,
Aranyfüst ígér üdvösséget.

Kínokból nőnek égi rózsák,
Jutalmaztatnak szenvedések,
Kamatját élvezi a jóság,
Kínokból nőnek égi rózsák,
Menny baldahinján durva rések:
Kórság, fagy, éhség, repce-mécsek.

Ó száz közül ez tíznek ünnep,
Hallod, kilencven? menj fenébe!
A gondok – tíznek – tovatűnnek,
El-lengnek orgonás zenébe,
Mert száz közül csak tíznek ünnep:
Kilencven jobb, ha lódul innét.

Kilencvenek! nektek beszélek,
A gyertyalángok fénye vékony,
A gyertyák aprók és fehérek,
S a csöpp kis Krisztus nem hatékony.
Kilencvenek, néktek beszélek:
Itt nincsen ünnep s nincsen élet.

Ez a Krisztus: termelési eszköz.
Ez a Krisztus: ez magántulajdon.
Ez a Krisztus: ez detektívfőnök,
Ez a Krisztus: fehér terrorista,
Ez a Krisztus: ez fekete lista.

A régi Krisztus szava rossz szó,
A régi erdők fenyve rossz fa,
A régi gyertya fénye rossz fény,
A régi ember szíve rossz szív,
A régi ünnep rossz Karácsony.

Kilencven! gyűjtsd fel azt a fenyvet,
Mely azt a gyertyát pislogtatja,
Mely alatt ez a Krisztus senyved,

Ki minden gyötrelmeid atyja.
Kilencven! gyűjtsd fel azt a fenyvet,
És új Karácsony ád új enyhet.

A proletárhoz

Mint izgató-szer élek,
Mely nem hagylak nyugodni,
Bőrödbe fecskendem magam,
Hogy élni korbácsoljalak.

Hogy mindig táguljon pupillád,
Hogy mindig lásd, szörnyű alakban,
A szörnyűt, ami körülvesz.
S az ereid mindig lüktessenek

A megpattanásig.
Hogy mindig égesse őket a vér,
S hogy hangszálaid
Mindig megfeszüljenek,
Hogy mindig ordíts és tiltakozz,
S hogy mindig
Ne túrd, ne túrd, ne túrd!
S ha mégúgy
Fáradtnak érzed is magad,
S ha mégúgy csillapodásra vágynál is,
Mert gyöngé vagy,
S ha mégúgy csak alunni kívánnál is,
Mert súlyos a szemed,
Én a húsodba fúrom magamat,
Szétspriccelem ott szavaim mérgét,
Életre rázlak, hogy undorodj,
Hogy erezd a rosszat,
Hogy tűrhetetlennek találd a szenvedést,
Hogy jobb levegőért
Kapkodjon a tüdőd,
S fullasztónak érezze azt a hullaszagot,
Amit köréd gőzölög ez a bűdös rend!

Nem, én nem hagylak zsibbadni,
Hiába szeretnél!
Nem, én nem engedem,
Hogy ezt mondd,
»Van itt egy kis jó is,
Hadd hörpölöm azt,
Úgyis elég rondát nyeleitek már velem!«
Én mindig eszedbe juttatom,
Mikor, egy percre,

Nem is sajognak éppen sebeid,
Hogy *hogyan* kínoztak és *kik* kínoztak,
S hogy a következő órában
Megint kínozni fognak!

Mint izgató-szer élek,
Mely nem hagylak nyugodni,
Bőrödbe fecskendem magam.
Hogy élni korbácsoljalak.

Én nem születtem kokainnak,
Hogy körülzsongjam idegeidet
És fájdalomtansággal megcsaljalak.
Én kámfor vagyok és koffein,
Amik zaklatnak és ébren tartanak.
Amik visszakergetnek az élet kínjába,
Anyád kínjába, apád kínjába.
Gyereked kínjába és unokád kínjába,
Az ivadékról ivadéokra
Kínlódó életébe,
De az életébe!
Mert csak ha te élsz,
Akkor él az élet,
Akkor van értelme az embernek.
A földgolyónak és az univerzumnak,
Bolygók és álló csillagok
Vonzásának és taszításának.
A többiek elszajhálták mindezt,
Te még szűzre ölelheted.
Ezért kell élned, még akkor is,
Mikor már halálba kívánczol,
S mikor utolsó kenetre butulna
Vértelen agyad.
Élned kell és gyötrődnöd úgy,
Hogy tudd minden gyötrelmedet,
S ne a halál, hanem az egészség árán
Akarj megszabadulni tőlük!
És ha nem értenél,
És ha megunnád szavam:
Nekem az is mindegy.
A beteg sem érti az injekciót,
Neki sincs köze a tűhöz,
Amely életet szúr bele,
Néha, ostobán, el is törí a tűt,
De attól, amit a tű beleszisszent,
Mégis visszalökődik az élet ösvényeire.

Élj, zihálj, kínlódj,
Vonaglás szaggassa izmaidat,
Egyetlen hatalmas reflexed az legyen,
Hogy kezed ökölbe szögletesedik

És lesújt! Lesújt! Lesújt!

És szilánkká zúz mindent körüléd,
Az ágyat, amire legyöngítettek,
A ketrecet, ami ágyadat rácsolja,
A falat, ami a rácsot befoglalja,
A várost, amiben a börtön épült,
Amelyben, időtlen idők óta,
Bilincsbe géمبرítve, döglöttre hülyítve
Kipiócázva és kiröhögötte
S mégis: Erők motorául tartanak.

Nem tettem ritmussal simábbá,
Nem fontam át csinos szavakkal,
S rímcsengettyűkkel nem ékesítettem
E verset.
Hogy brutálisan és egyszerűen
Szemedbe köpjem:

Mint izgató-szer élek,
Mely nem hagylak nyugodni,
Bőrödbe fecskendem magam,
Hogy élni korbácsoljalak!

Tanács

A pillanatok örömét
Öleld a dal karjával át.
A perc rohan, már nem tiéd,
S tán nem néz többé vissza rád.

Emlékeid, ha változol,
Változnak benned és veled.
Mi volt: egyszerre nincs seholy;
Az élet mindent elfeled.

Mit véletlen csak percre ad:
A dalban mindig frissen él,
És minden régi pillanat,
Ha hívod, eljön és zenél.

A múltó élet nem tiéd,
Sosem néz többé vissza rád.
A pillanatok örömét
Öleld a dal karjával át.

Muri végén

A kocsmátokban pállott levegő,
Bortól s vastag verejtéktől bűdös,
Részegje mind vad félsztől cebegő,
S jövendők viszketésétől rühös.
Nagy kurjantás és gyatra handabanda,
Hangszálszakadtáig erőlködő:
Urak, urak, ti fényes, ronda banda,
Hajnal felé jár mégis az idő!

A szürke felhőrongyu égperem
Nem attól vörös, lent a fák között,
Hogy mancsotok, amely könyörtelen
Munkásvért ont, belétörülködött.
A rozsdás vérszint napfény küldi égre
(Nehéz a napnak ennyi piszkon át),
A hajnal rátalált a faluvégre,
S csúf éjete vakított vakja lát.

Kocog a hajnal szennyes ablakon,
Urak, a kontó nagy, fizetni kell!
Hatalmas ujjú kéz ragad nyakon,
Évezred számláját intézzük el.
Hej délcegek, hej rosszpofāju hősök,
Leggyávabb férgek, magyar elnyomók,
Mi, láncravertek, mi vagyunk erősök,
S megfogjuk torkotokon a csomót.

Hajnal lesz, hé, elég volt már a tánc!
Törüld ki, úr, mámorcsipás szemed,
Méltóságos, meghalni hogy' kívánsz?
Kegyelmesem, válassz halálnemet!
Herék, nyúzó, piszok rabszolgatartók,
Hajnalvörösség önti szét hírül:
A hetyke bajszot és a bárgyú barkót
Leirtjuk a történet képirül!

Megverték egy asszonyt

Előbbre zökkent a történet egy nappal...
Megverték egy asszonyt, korbáccsal, kardlappal.
Lázadt a rend ellen, vágott nyelve éle,
Férfiak verték meg, mert nem bírtak véle.

Férfiak verték meg, fegyveres legények,
Szabályos rend földjén szabályos növények.
Lázadozok ellen *kell* valamit tenni:

Megverték egy asszonyt. Mi van ezen? Semmi.

Hárman voltak. Hárman. S az asszony csak egy volt,
Hármuknál korbács-szój, kard-él, szuronyhegy volt,
Hárman azt az egyet megölhették volna:
Nem lett volna bajuk, ha megtették volna.

De mégse tették meg, mert gyöngének vélték,
Gyengéden kezelték. Asszony: hát kimélték,
Korbáccsal, kardlappal megverték csupáncsak...
Egy szóval is ezért valakit én bántsak?

Nem teszem. Mért tenném? Csak mondom magamban
Csak mondom magamban, valamíg szavam van;
Csak súgom magamban, makacs sustorgással:
Megverték egy asszonyt, kardalappal, korbáccsal.

S amíg én lehellek s amíg ti lehelitek,
Nektek is csak mondom: Egy asszonyt megverték.
Itt olyan világ van, hogy itt asszonyt vernek,
Birtoklói rendnek, törvénynek, fegyvernek.

Hárman, tizenhármán, ezren és tízezren
Asszonyokat vernek s pillájuk se rezzen;
Őrei törvénynek, rendnek és fegyvernek
Gyereket gyilkolnak, asszonyokat vernek.

Gyereket gyilkolnak, nem zord Ítélettel,
Csak halkán, csak simán: tejedén étlettel...
Asszonyt csak megvernek, nőt csak korbácsolnak,
Férfinak bitófát, magasat ácsolnak.

Gyerekeknek munka, gép körül ácsorgás,
Asszonynak már több kell; kard lapja és korbács,
Bitófa, gépfegyver csak férfinak jár ki...
Van itten beosztás, láthatja akárki.

Kezelik a rongyost, kardlappal, korbáccsal,
Bilinccsel, kötéllel, vaslánccal, vasráccsal...
Fenntartják a rendet; megnyugtatnak benne,
Hogy meg se is kérdezd: Hátha másképp lenne?

Nincs máskép. Csak így van. Asszonyokat vernek.
Őrei törvénynek, rendnek és fegyvernek.
Nincs máskép. Csak így van. Mivel így volt máig.
S azt mondják, hogy így lesz. Ugyanígy. Sokáig?

Mozdulni, indulni, nem sírni, nem túrni!
Szabályt, törvényt, rendet magad alá gyúrni!
Történet tempóját ököllel sürgetni!
Vérrel a világot tisztára fürdetni!

Induló, jobb felé

Két szemed volt; most csak egy van,
S ahol völgy volt, most se hegy van,
Mosolyog a mennyek kékje,
Itt az áldás, itt a béke,
Itt a munka, itt a jólét,
Ki vért ivott: iszik bólét,
S a pezsgőtől nem jut vízíg,
S aki hízott, tovább hízik,
S aki döglött, ma is dög még;
S amely vértől nem csuszamlik
 Akad rög még...
 Akad rög még,
 Ej haj!
 Nincsen világválság!
 Éljen!
 Éljen a királyság!

Vége van a háborúnak,
Humanista szelek fúnak,
Mindenféle rendbejött már,
Kétszer kettő újra öt már,
Vagy hat is...ha ők akarják,
Kik levágták világ karját,
Világ lábát kik levágták,
Csontjáról a húst lerágták,
S most se kérnek rosszat tőle,
Csak hogy álljon újra vissza
 Fejtetőre...
 Fejtetőre.
 Ej haj!
 Pácolják a pálcát!
 Éljen!
 Éljen a királyság!

Forradalom? az már megvolt!
Kettő is volt, szépnél szebb volt!
Most már rend kell, béke és rend.
Vér-rend, vas-rend, kard-rend, kés-rend
Moszkva? Kommün? Hangos hír volt
Izgalomnál jobb a sírbolt!
Gyere, ássad, gyere, építsd,
Majd meglátod: milyen szép itt!
Félszemeddél jól meglátod:
Rend és csend és békés munka
 A barátod...
 A barátod,

Ej haj!
Izmus mind számárság!
Éljen!
Éljen a királyság!

Forradalom: lázas szó csak!
Ami csendes, az a jó csak!
Vajszivü úr Állam, Egyház,
Ha kezes vagy: nyíl a fegyház.
Ólaidba visszatérhetsz,
Szabadságon alszol, ébredsz,
Szabadságod nem lesz talmi,
Szabadon fogsz éhenhalni!
Lesz kis könyved, tagságdíjad,
S ki bánt, hogyha nem feszítéd
Túl az íjat?
Túl az íjat,
Ej haj!
Szerezd meg a bárcát!
Éljen!
Éljen a királyság!

Forradalom? Helytelen most!
Mer' tőke fejtelen most.
Várd meg, amíg feje nő ki,
S míg a placra nem áll ő ki!
Míg elkezdi, mert már bírja,
Mert van újra pionírja,
Van tüzére, van bakája,
S szociáldemokratája.
Addig tessék ázni-fázni,
Gyöngeséged gyarapítva!
Taktikázni!
Praktikázni,
Ej haj!
Hallod proletárság?
Éljen!
Éljen a királyság!

Újévre írtam

– A német forradalom összeomlása után –

Halottaimmal álmodom megint,
megint úgy járnak hozzám és velem,
mind oly simán a társának tekint,
oly egyszerűen és kényszertelen,
mint hogyha köztünk nem volna különbség.

Jönnék, hogy nékem szívüket kiöntsék,
vagy én meggyónjak nékik komolyan;
mint hogyha *én* volnék, mint *ők*, olyan,
vagy *ők* nem volnának, mint én, egyéb.

Nem tudni már ki élő és ki holt,
érezni nem lehet határt, megyét;
idő és tér korlátja halkán omlik:
ma, tegnap, holnap egymáshoz hasonlít,
mi volt, van is, s mi nincs, s nem volt, az is van
minden *van* és a semmi-sincsbe bomlik.

Nem számít év és nem számít koporsó,
nincs első, nincs középső, nincs utolsó,
nem számít távol s nem számít közel;
kiömlik s mégis tele van a korsó.
Nem perdül s mégis fonalaz az orsó,
és százfelé megy száz fonál-selyem.

Mindaz, mit éltem: együtt, egy-helyen,
keverten s mégis átlátszóan itt van.

Gyerekkoromból nyilának a rózsák,
s min egy cseléd megcsókolt, itt a strózsák,
úgy itt van, hogy vagy érzem, hogy valóság,
vagy nem vagyok valóság én se már.
Valóság, én se már, vagy én se még,
valóság: régen elhangzott zenék,
valóság: még-csak-majd-villan sugár,
húsz éve látott nyári fénybogár,
s jövődő fán növendő lágy moha;
valóság *ők*...vagy most is, vagy soha.

Ez máskor is történt. Az éjszakáim
átjártak máskor is a múlt szobáin;
a holtak jöttek, mosolyogva, sírva,
az álmom máskor is kulcs volt a sírba,
élet s halál már máskor is vegyültek.

De akkor mellemen lidércek ültek,
és álmomban kísértet-had ha járt,
köztük s magam közt éreztem határt;
és hogyha szólt a holt, ha szólított:
amit beszélt, az rejtély volt, titok,
amelytől megdagadt, irtózva, szívem;
és, bár feleltem, testvérként, szelíden,
úgy, mint ki nyugős gyermeknek felel,
mégis, túl elszoruló reszketésen,
világosság tört mindig át a résen,
s tudtam, hogy álom ez, csak képzelet,

mit éber nappal elveszt, elfeled,
mert ez nem lépi át napfény küszöbjét,
aranycsíkját élőnek és valónak:
álom maradt, álomtól átölelten...

Holt testvérem, ha szólított, feleltem,
de tudtam, hogy felelnem nem muszáj:
csak ébrednem kell, máris más vagyok,
nem húzza léptem túlvilág-uszály,
szemembe árad élő fény-özön,
s halottaimhoz ismér nincs közöm.
Ez most *nem* így van. Nincs halottaimnak
se sír-szaguk, se túlvilági hangjuk;
nem *onnan* jönnek; nem jönnek sehonnan,
csak *vannak* élnek; nem múltak el,
csak rámnitják az ajtót, hogyha kell.

Egymásutánok forgó tengelye
megállt s mit forgatott, az most szabad;
a »múlt«, az elmúlások menhelye,
széthullt, beléje semmisem tapad.
A volt csak volt, s nem volt idők zsinórján,
a végtelenből végtelen felé
futó vonal körré zárult körülem,
gyűrű a lét s e gyűrű bármelyik
pontján jelen vagyok, mert én, csak én
vagyok e gyűrű öntudata már.

S ha most együtt vagyok halottaimmal
s együtt vannak halottaim velem,
oly szimpla ez s oly átmenettelen,
mint hogyha nappal-életemnek ők
lennének folytatásául jelen;
mint hogy hacsak találkoznánk az uccán,
amely övék csak éppúgy, mint enyém;
s reggel, tradíciókat elhajítva,
nem mennek vissza szépen sírjaikba,
mely most enyém csak éppúgy, mint övék.
Amit beszéltünk és ahogy beszéltünk
nem hordja álom címét és nevét;

tanács, Ítélet, kérdés, vélemény
velem maradnak nappal-életemben,
mint más beszédek és más emberek,
kik fontosak, mert abból, amit mondtak,
lesz életprogram, ösvény és remény,
cselekvő-szándék, történés-fonál,
mely új melódiákat intonál,
és életem ruháját hímezi.

Halottaimmal most *így* álmodom;

Nem álmot, ködlőt és élettelen,
hanem valóságos való valót.
És míg előbb nem tudtam, mit jelent
halottaimnak álom-élete,
s csak arról tudtam hű beszámolót,
hogyan tükrözték őket álmaim,
most, hogy küszködve keresem a szót,
a szót, mely egyre semmisebb s zavartabb,
mint tengerpartra orkántól kavart hab,
most, hogy nem érted ezt, amit beszélek,
és azt hiszed, hogy álomban beszélem,
most meg tudom tenéked mondani,
hogy ez miért van és tartalma mi.

Figyelj: nem alszom és nem álmodom;
szavam homályon száll át és ködön,
de értelmét felvágom, felfödöm,
eléd-dobom, ésszel megfoghatón;
ébren beszélek, ébrenlét a szó:
figyelj: nem holtjaimból lettek élők,
nem ez történt, nem: én lettem halott.

Nem jöttek ők. Nem. És nem mentem én,
s mégis találkozunk, együtt vagyunk.
Nem haltam én meg s mégis holt vagyok,
mert élet nincs köröttem. Elfogyott,
s a híd, mely már a lét felé iveit,
s halál szigetjén – itt – csodát miveit,
most elszakadt, a vízbe ejtve láncát,
s gerendáját és útját. Összedőlt.
S mindaz, mi itt, mint test, táncolta táncát
e holt mezőn: kísértetté ürült...

Mindaz, mi ment előre, hátra, félre,
most céltalanná lett s iránytalanná,
s együtt-keverdül, sűrűn, halva-élve,
szétpattanásig semmivel tele.
Itt nincsen már előre, hátra; nincs
se jobb, se bal, és nincs se föl, se le;
se élő nem lehet már itt, se holt,
a *vanból nincs* lett és *van* lett a *volt*.

A híd, a híd! jaj, összedőlt a híd!
Az én hidam és minden életé!
A híd, amely felé csak nézni kellett,
hogy át a szemsugáron, szemgolyón,
minden kis sejtecskébe szétfolyón
a lét betöltse álmodó agyunk,
mely bennünk gyöngeség és hatalom,
amellyel holtak rokona vagyunk,
amely csupán csak élő emberé,

de visszakapcsol anyaméh elé
és túlhosszabít a ravatalon.

A híd, a híd! jaj, összedőlt a híd!
s mert nincsen híd: nincsen határfolyó,
s mert nincs határfolyó: nincsen határ,
s mert nincs határ: nem is lehet különbség
Ezért ömlöttek rám halottaim,
ezért ömlöttem én holtak közé,
ezért vagyok csak álmodó tetem,
ki nyílt koporsóban vagyok bezárva,
ezért nincsen már nappal-életem
s éjjel-halálom két külön pohárba,
melyekből élő ihatik csupán.

A híd! a híd! jaj, összedőlt a híd!
S ez engem életemtől elszakít,
úgy elszakít, hogy míg nem érezek
új hidat, mely acélvesszőivel
már újra épül, újra át-ivel
a lét felé, melynek *kell* lennie,
a holt mezőn én élő nem leszek.

Kezek, kezek, ti ronda, rossz kezek!
Ti mocskos, hólyagos, görcsös kezek!
Ti szép kezek, ti drága, jó kezek:
építsétek megint fel hidamat,
hogy lássam és e látáson keresztül
életre keljek holtjaim közül.
Vigyétek el tőlem halottaim,
söpörjétek ki álmom ólait.
Verjétek szét a kísértet-hadat,
hadd fordulhasson minden jóra itt,
hadd élni itt lehessen még szabad.
Hasítsátok szét sajgóan sötét
s megdermedt éjszakáim vak ködét,
s a híd, az épülő új híd fölé
a nap tányérját lökjétek ragyogni!

Büszke dal

Tömlöcpincék tölteléke,
akasztófák függeléke,
puska-gépek, gumi-csépek,
úri népek kosztja, étke:

Mi vagyunk a tavasz-várók,
rideg ösvény rögin járók,

hosszú fagytól, rossz utakról
nem didergők, nem zihálok.

Növekedés gyöke, torzsa,
ember sorsa, sava-borsa,
járom-húzó, szennyben kúszó
ronda világ szépe, gyorsa.

Szemétdombon mégis-tiszták,
rohadt kertben mégis-friss fák
megvetett had, kergetett vad:
mi vagyunk a kommunisták!
mi vagyunk a kommunisták!

Palota-ólak előtt

Disznó, hogy' élsz? nem látsz mást, csak a vályúd,
csak böfögés a legszebb hangod is.
Széttiprod, ami a csülköd alá jut,
ha bármi szép is volt, ha bármi friss.

S te prédikálsz nekünk kultúrjavakról,
miket te védsz meg ellenünk, te dög!
Gyerünk, leszokni már a szent szavakról,
a véleményed eztán csak röfög!

A szó fogalmak s eszmék drága tokja,
világos, hogy nem élhetsz már vele;
a szó, ha ronda, véres szád kibukja,
piszokkal és halállal van tele.

Disznó, hogy' élsz?... De gyengül már a csülköd,
bár habzsolásod, épp-most, mind vadabb.
Mi fújuk már a végső konda-tülköt,
és szét fogjuk szabdalni hájadat.

Jutalom

Nem tudta elpusztítani
e sorvadás, se éh, se láz;
hetvenkét éves volt, mikor
megfojtotta a bányagáz.

Hatszor tiz évig dolgozott,
kapott is bő jutalmat érte:

a társaság igazgatója
a temetésen megdicsérte.

Mert nem maradt utána özvegy,
se árva, ki még kiskorú,
s így költség nem volt rája több,
csak egy kis tömzsi koszorú.

A társaság igazgatója
még ezt is mondta (csak magába):
„Míg élt, elég hasznot hozott,
s nem volt a halála se drága.

A többi is, mért nem ilyen?
A jó-isten, a népek atyja,
a modern kapitalizmust
már nem eléggé támogatja.

Ellanyhult már az öreg úr,
a fene essen a hasába,
be kéne tenni, elnökül
hozzánk a részvénytársaságba!”

Félrecsapott sapka mellől

Amerre csak elhaladtam,
Darabonként ott maradtam.
Itt a talpam, ott a sapkám,
Mindenütt egy kis darabkám,
Kis darabkám.

Itt egy rojtom, ott egy gombom,
Itt a húsom, ott a csontom.
Nyavalygásom, szenvedélyem
Elmaradt az útszegélyen,
Útszegélyen.

Ezt letettem, azt letettem,
Kövérkéből karcsú lettem,
Vékony lettem, mint az új jóm,
De most nótám könnyen fújom,
Könnyen fújom.

Induló-mars, harci nóta,
Énekelem évek óta,
Proletárnak, rongyos népnek,
Ki megérti, együtt lépked.
Velünk lépked.

Országútnak nekivágok,
Minden reggel frisset látok,
Bekószálom a világot,
Vadalmafa, hints virágot,
Hints virágot.

Forró napok

Fulladt a lég,
Nehéz az ég.
Vad zivatar
Lesz itt ma még.

Terelni már
Alig bírom
A betűim
A papiron.

Tébolyt leheli
Reánk a nap,
Az idegek
Felbomlanak.

Fusson, ki tud
S jól bújjon el,
Reánk a nap
Tébolyt leheli.

Már fű se lesz
A friss síron,
S nem lesz betű
A papiron.

Fulladt a lég,
Nehéz az ég.
Vad zivatar
Lesz itt ma még.

Kirakat

Van minden. Kirakat mögött.
Odadugták az ördögök.
Orrod az üvegre tapad:
még nézned sem soká szabad.

Csak vékony héj a kirakat,
de zárja iszonyú lakat.
Elzárja fent, elzárja lent,
úgy hívják: társadalmi rend.

A kirakat magában áll,
de onnan száz meg száz fonál
visz messzüvé, látatlanul,
csengőket húz, ki odanyúl.

Ha odanyúlsz, riadva cseng
az egész társadalmi rend:
a gyár, az üzlet és a bank,
gépfegyver, puska, ágyú, tank.

Hogy az csak egy falat kenyér?
hogyan az három fillért sem ér?
hogyan éhen döglesz nélküle?
E rendnek arra nincs füle.

Csak szeme van. Őrzésre csak.
Csak karja van, mely rád lecsap
Van ellened ércenyere,
De nincs számodra kenyere.

Minden van. Kirakat mögött.
Meg kell ölnöd az ördögöt.
A száz fonál mind elszakad,
és kinyílik a kirakat.

Vendégségben Berlinben

Sakálok, éjszaka,
a holdfényes lapályon:
„Ha lesz itt hulla, sok,
én mindannyit kivájom!”

Holdfényes éjszakán
tanácskozó sakálok:
„Te húst s csontot zabálsz,
én szemgolyót zabálok.”

„Dögöt szaggat pofád,
dögvérben áll a lábam.”
Tanácskozó sakálok,
holdfényes éjszakában.

Az újságok nyomán
ez így jutott eszembe,
mikor Berlinben ült
Hitlerrel Horthy szembe.

Talan-telen

A kérdés, mely feléd mered,
Nem szép, sőt széptelen:
Honképes vagy-e, honfitárs,
Avagy honképtelen?

A náciik kérdik ez tőled,
S haragjuk éktelen,
Ha kiderül, hogy alkatod
- Ó jaj! – honképtelen.

Jobb neked élni májtalán,
Veséden s léptelen,
Semminthogy rádmondják: ohó,
Ez itt honképtelen!

Mindegy, hogy elméd ép-e még
Avagy már éptelen,
Ha honképes vagy, ó magyar,
És nem honképtelen.

A csecsemő bőven meg-él
Papitlan, péptelen,
De elpusztul szegény kukac,
Mihelyt honképtelen.

Hiába minden...a haza
attól lesz néptelen,
hogy honképes minden számár,
de népünk színe-java már
régen honképtelen.

Sorozáskor

Bánat, bánat,
nagy fekete bánat:
besoroztak
engem katonának,
maga Hitler

parancsba kiadta,
hogy szenvedjen
a magyar miatta.

Megfogadta
a parancsot Horthy,
katona kell,
én töltöm a sort ki;
visznek engem
orosz mészárszékre,
hogy a vérem
füstöljön az égre.

Vérem, vérem,
szép fiatal vérem.
Omlani fogsz
orosz csatatéren,
piros lesz a
fekete föld tőle.
Oroszoknak
búza nyől belőle.

Összevissza
húsz esztendőm éltem...
Jaj istenem,
milyen kár is értem!
Kék szememet
a kánya ki váj ja,
édesanyám,
mért szült e világra?

Hazámhoz

Körül sötét van, didereg a lélek,
Szemem kutatja elveszett hazám,
Mit látok ott, ha egyszer visszatérek,
Hunyt életem óhajtott tavaszán?
Magyar, magyar, a nevedet kiáltom,
Hiszen vérem vagy, bárhogy is tagadd,
Züllött szülém, piszokba hullt virágom,
Hazám, nem ismerem meg arcodat!

Te vagy-e az, kit annyira szerettem,
Hogy húsz évig sajogtam, mint a seb?
Hogy hasztalan volt bármi szép köröttem,
Tenálad nem volt semmi, semmi szebb!
S ha most nézlek, Medúza-főnek nézlek,
Vonása vérbősz, pillantása vad,

Varázs rontott meg téged, csúf igézet,
Hazám, nem ismerem meg arcodat!

És egyre rosszabb hírt veszek felőled,
Alattad mind poshadtabb pocsolyák,
Kifestett képű ringyó lett belőled,
Bordély-divány lett ősi nyoszolyád.
Világ elé kiálltál, mint a céda,
Szennyes vevőnek kínáltad magad,
Csábított zsákmány, megrontott a préda,
Hazám, nem ismerem meg arcodat!

Szajhája vagy egy vén kos-orru dögnek,
Cselédje lettél egy megtébolyult
Lidércnek, ki miatt halók hörögnek,
Világgá szerte, merre marka nyúlt,
Urak rimája, lelked belevásott,
Német cafatja, tested elrohadt,
Magad hívtad magadra pusztulásod,
Hazám, nem ismerem mag arcodat!

Gyermekeid, mint a kupec a barmot,
Eladtad mézárósnak, garason,
Mégsincs mivel a tagjaid takarnod,
Rossz rongyok lógnak a pucér hason.
Gyalázatodnak ára csak kitátott
Sír szája, melyben oltott méz fogad,
Magadnak szégyen vagy, népednek átok,
Hazám, nem ismerem meg arcodat!

Nem vagy hazám így. Újjá kell születned,
Van még erő, mely más formába gyúr.
A régi húsd csontig kell levetned,
S becsületes fiad lesz rajtad úr.
Ó hajtsd le szép fejed kemény kezünkre
Hogy simogatni is legyen szabad,
S én akkor, boldogan reád tekintve,
Hazám, megismerem majd arcodat!

A nagy kérdés

Van nekünk most sok problémánk,
E körülzárt Budapesten
Mért nincs elég ennivaló?
S téliruha se a testen?
De rág rajtunk egy nagy kérdés,
Mint a féreg rág a tormán:
Mondja kérem, nem tudja, hogy

Hova lett a magyar kormány?

Mindennap felhívnek arra,
Hogy megvédjük városunkat,
De nem tudjuk, hol keressük
Sok felhívás-gyárosunkat?
Mert nincsenek fent a Várban,
Se a Gellérthegynek ormán:
Mondja kérem, nem tudja, hogy
Hova lett a magyar kormány?

Hiszen tudjuk, nem jó nekik
A kormánykodási bőrben,
Hol van ez a tisztelt bőrük?
Sopronban-e avagy Győrben?
Ahol Argentina felé
Be van fűtve a motor mán:
Mondja kérem, nem tudja, hogy
Hova lett a magyar kormány?

Trombitálnak reggel-este
Kitartást és vitézséget,
De ők maguk odébbléptek
Nyugalmasabb légkör végett.
És megbújnak egy sarokban,
Mint egy kis kupac kotormány:
Mondja kérem, nem tudja, hogy
Hova lett a magyar kormány?

Egy biztos, hogy nincsenek ott,
Ahol nekik lenni kéne,
Nincsenek az akasztófán,
Hová őket tenni kéne.
Szálasit is, Szőlősit is,
Valamennyit, mind egyformán:
Mondja kérem, mikor lóg már
 Jó magas és előkelő
Gazságának megfelelő
Bitókon a magyar kormány?

A darwinista

Ne kérdezd, hogy mi voltam én,
 Változik az ember.
Januárban sose tudja,
 Mit hoz a december.
Mássá válik, ha letellett
 Egy-két-kilenc hónap,

Hívja ezt a doktor Darwin
Evolúciónak.

Mért ne lennék (többek között):
Darwinnak is híve?
Ha az ember-így-is-úgy-is
A fejlődés műve?
Én is hát a fejlődésben
Soha meg nem állok,
Evoluci, revoluci:
Én evoluálok.

Héjj asista voltam egykor,
Bethlenista lettem,
Majd a Gömbösisták közzé
Magamat áttettem.
Sztóyaista lettem aztán,
Utóbb Szálasista,
S mert Darwinnak igaza van:
Megy tovább a lista.

Elfejlődtem múlt esztendőm
Március havától;
Demokrata vagyok én most,
Az is a javából.
Demokrata, még ha ez csak
Kurta állomás is,
S dehogy csöknyösödök meg:
Hogyha közben föl nem kötnek
Leszek én még más is.

Május

És száll a szó, száll boldogan,
S valahol hallja valaki,
S a szálló szó tetté fogan,
S piros tűz lángját gyújtja ki.

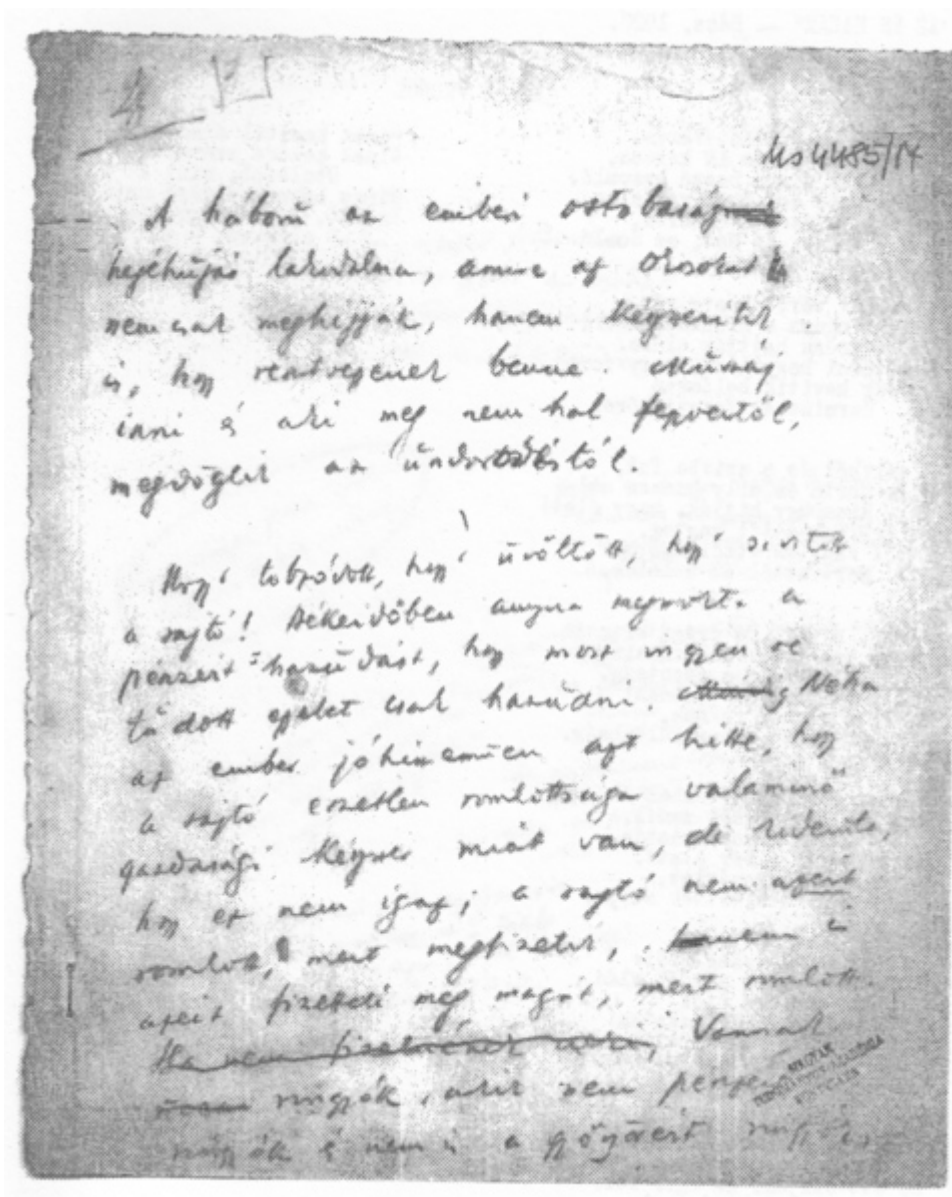
S ki légbe küldte azt a szót,
A földön porlik, néma lett,
De szava bujt még, lázadót,
És élve él a sír felett.

A sír felett kinő a fű,
A sír felett az élet áll,
Májusfa nyílik, gyönyörű,
S a halott költő muzsikál.

Táncolj csak, élet, láng, lobogj,
Májusfa, nyílj, élő, ölelj,
Világ, pirulj, vihar, robogj,
Holtak szavára így felelj,
Költőd szavára így felelj.

Négysoros

Manó tudja, mi lettem volna,
Ha nem magyarnak szülétek.
A hírnevem úgy zakatolna,
Hogy hasogatná fületek.

Háborús napló, 1914

5
"AZ EN HAZÁM" -- Bécs, 1920.

44462/25

DAL A VÉRRŐL

Piros nevű, Vörös, Veres.
Hasonló színt ne is keress,
Mert nincs boxszé hasonlós.
Piros szín sok van, végtelen,
De ily pirosat nem terem,
Se Pár, se Mád, se Szaló.

Ainak kezétől árad ó,
Ainak kezére szárad ó,
Utolsóbb, mint az állat;
Nincs háboru s vért ontanak,
Embert, jövőt megrontanak,
Ó szegény, Ó utálat!

A színe: vér; a neve vér.
Értéke nincs s mindent megér;
Csodák hajtják előre.
Nem tudni hogy léss, hogy fogan,
Csodák hevítik boldogan
Harminchat foknyi hőre.

A szívből és a szívbe fut,
Mily kurta és mily hosszú ut!
Hisz úgy híjják, hogy élet!
Az égi nap ettől ragyog.
Ettől vagy és ettől vagyok.
Mert ettől él a lélek.

A vér, a vér! Be drága kincs!
Nincs nemzet, vallás sincs,
Es mégis ő a szentség.
Ellenség vére; -- babona!
A vér a vérnek rokona,
A vérben nincs különbség.

Karosu erekben titokban él,
Nem hallható senét senél,
S magát sosem mutatja.
Titokban él a bőr alatt,
De tőle jó a gondolat,
S ő minden tettek atyja.

Ha megnyitod lakás-erét:
Mint néma csepp görögül éléd,
De némasága átok.
Jaj, emberek, vigyázzatok!
A vértől van vad látatok,
A vér hoz vést reátok!

Lakás-erét ha megnyitod,
Mert mégis látni áhitod:
Szemveg-szindre alszik,
Es seb-száján, az égre fel,
Oly isszonya dalt énekel,
Hogy az sírodba hallszik.

Budapest, 1919. december

A Dal a vérről gépirata

Versvázlatok

BÉCSI
MAGYAR ÚJSÁG

Ballada

— Énekl egy darutollas —

Estve jött a parancsot,
Violaszín pecsét alatt,
Magasháry, mer' így tetszett,
Rendelt egy kis zsidóseccet.

Agyunkból keltünk föl mi,
Egy kicsinyég zsidót ölni,
Teréfának örvendezni,
Fajl kérdést elegendeni.

Szól a kürtünk: Híjjad! Híjjad!
Felkötjük a nadrágszíjat,
Felcsatoljuk rohamkésünk,
Avval leszen működésünk.

A jelszavunk: Horthy! Horthy!
Így ugrat a kis csoport ki,
S azt énekl: Tóra! Tóra!
Üssünk egyet a zsidóra!

És a zsidók mind elfuttak,
Széjjelfuttak, ahogy' tudtak,
De egy sánta egy futott el,
Hogy messzire nem jutott el.

Óreg volt az istenadta,
Vén fogalt vacogtatta,
Óreg volt már, ősz-szakállu,
Horpadt-mellü, keskeny-vállu.

Tunya testét földre léptük,
Agg szakállát mind kitéptük,
Jobb szemét el, balra, gyurtuk,
Bal szemét meg vakra szurtuk.

S mer' időnkül az is tellett:
Kiharóztuk ahogy' kellett,
Óraláncát elkoboztuk,
Koros hébert rendbehoztuk.

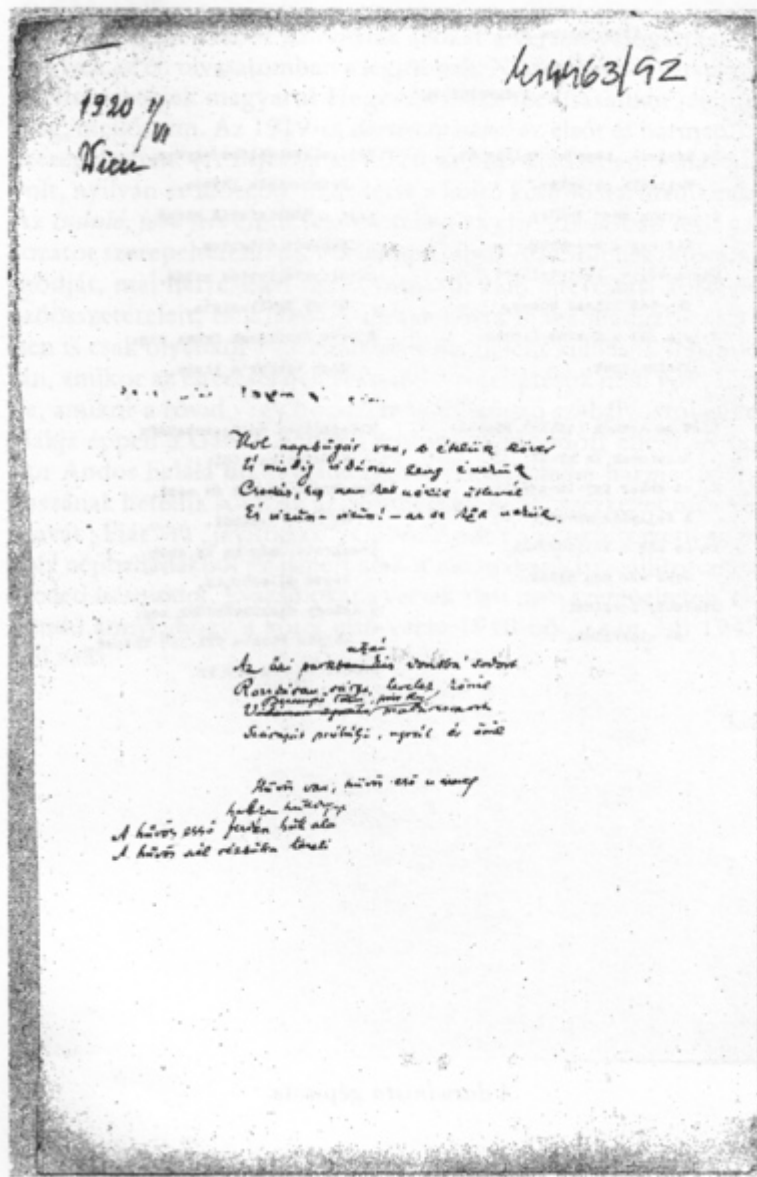
Mikor már nem verte senki,
Két ápfogat én vertem ki
A sarkával a csizmámnak:
És elbortam talizmánnak.

Sok mindenre mondják jónak,
Ei is küldtem Kormányzómnak,
Hát a munkát meg is érte:
Vitézi cím járt ki érte.

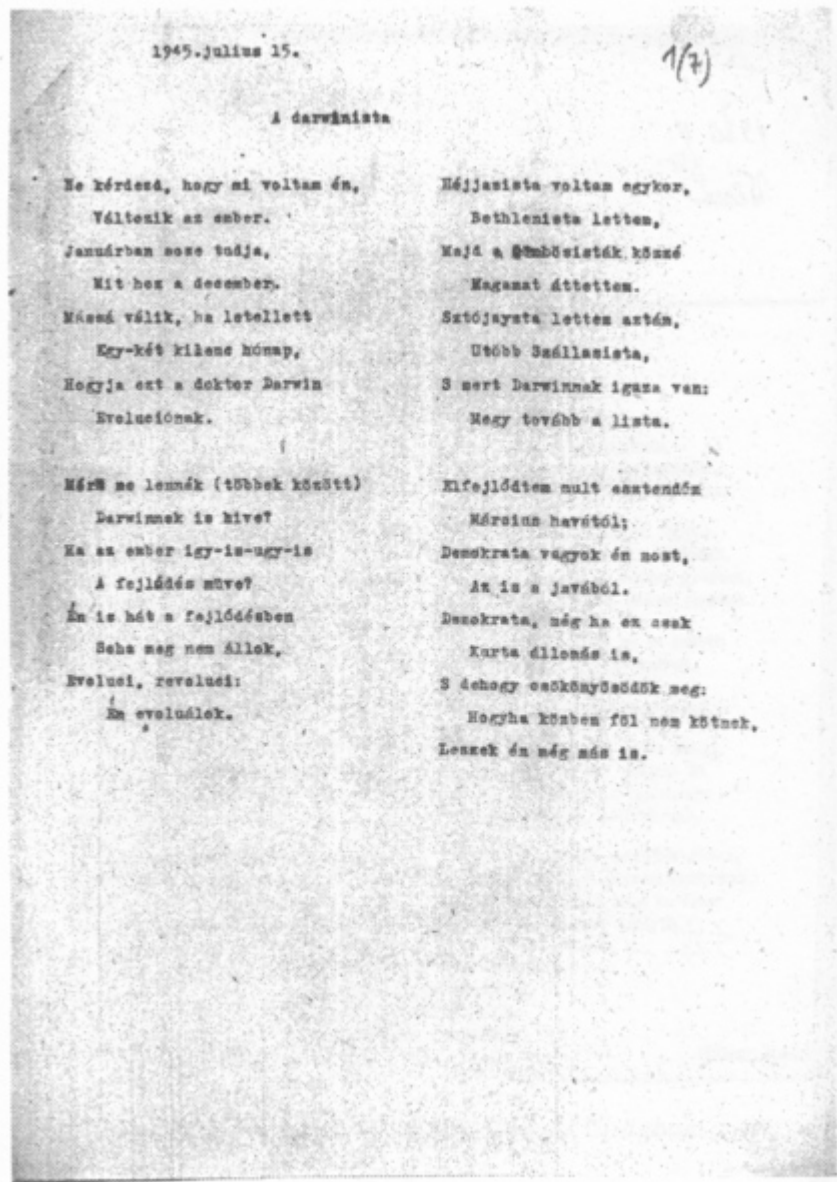
Uramisten, halld meg szónkat:
Soká éltesd Kormányzónkat,
Amíg Ő él, mink is élünk,
Sobriékkal nem cserélünk!

Gábor Andor

Gábor Andor verse a Bécsi Magyar Újságban

A Régi, buta nóta kézirat részlete

A darwinista gépirata

Utószó

Ebbe a kötetbe Gábor Andornak azokat a verseit válogattam be, amelyek az én olvasatomban a legjobbak. Német nyelvű verspamfletjeit, amelyek magyarul Hegedűs Géza fordításaiban jelentek meg, mellőztem. Az 1919-es *Börtöndalok*ból az elsőt és harmadikat szerepeltetem. (A *Lefekvés* az 1920-as első kiadásban a második volt, nyilván az időrend miatt tette a költő később harmadiknak.) Az *Induló, jobb felé* című vers esetében az első kiadásban lévő változatot szerepeltetem. Megőriztem Gábor Andor jellegzetes írásmódját, mai helyesírási szabályainktól való eltéréseit, kötőjeles szóösszetételeit, és a hosszú, illetve rövid magánhangzók esetében is csak olyankor változtattam a megjelent kiadások írásmódján, amikor az eltéréseknek verselési rendeltetésük nem volt, illetve, amikor a rövid vagy hosszú magánhangzó szabályostól

eltérő alakja éppen a Gábor Andor-i ritmusnak mondott ellent. A Gábor Andor halála utáni kiadásokban *Az én hazám* harmadik szakaszának hetedik sorában az „Embernek Fiját” szerkezet második szavát „Fiát”-ra „javították”. Gábor Andor a népköltészeti, a székely népballadából jól ismert alakot használja. Visszaállítottam az eredeti írásmódot. Évszámokat a versek alatt nem szerepeltetek, elegendő annyi, hogy a kötet első verse 1910-ből, az utolsó 1947-ből való.

S.A.

ISBN 978-963-06-4403-7

ISSN 1216-1861

Felelős kiadó Simor András

Felelős szerkesztő Tabák András

2008 Vasas-Köz kft nyomda

Felelős vezető Badó Géza

Terjeszti a Könyvtárellátó Közhasznú Társaság
